

Dikkat: Bu temyiz dilekçesi E K'ten Av. Hülya Gülbahar tarafından hazırlanmış olup ortak kullanım için tüm hukuk gruplarında paylaşılmıştır. Dileyen herkes, bu dilekçeyi aynen ya da dilediği bölümleri alarak kullanmakta serbesttir.

DANI TAY DAR DAVA DA RELELER KURULU'NA

Gönderilmek üzere

DANI TAY 10. DA REBA KANLI INA

Anayasaya Aykırılık İtirazımız

Yürütmenin Durdurulması

ve

DURUMU

Taleplerimiz bulunmaktadır

ESAS NO : 2021/

KARAR NO : 2022/

DAVACI :

VEKİLLER : 1.

2.

DAVALI : Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı / ANKARA

VEKİL : Av. Fatma TURAN TA DEMİR / Aynı yerde

KONU : 20.03.2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (İstanbul Sözleşmesi) Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine ilişkin 19.03.2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın iptali istemiyle açılan davada; ... E. Ve 2022/ ... K. Sayılı ve 28.04.2022 tarihli red kararının BOZULMASI;

- Temyiz incelemesi sonuna kadar YÜRÜTMENİN DURDURULMASI;
- Karara dayanak gösterilen 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması kararı verilmesi istemidir.

TEBLİ TARİHİ :

İLK DERECE MAHKEMESİ

KARARININ ÖZETİ :

Davamız; 20/03/2021 tarih ve 31429 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kadınlara Yönelik İddet ve Aile Çi İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi

Sözle mesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesine ili kin 19/03/2021 tarih ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın iptali ve karara dayanak gösterilen 9 sayılı Milletlerarası Andlaşmaların Onaylanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin ve ilgili hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla iptali için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmesi istemiyle Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla açılmıştır.

Danıştay 10. Dairesi tarafından oy çokluğu ile "*Anayasa tarafından verilen temsil yetkisi ve 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine istinaden tesis edilmiş olan dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararında hukuka aykırılık bulunmadığı*" gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Temyize konu kararda Danıştay Tetkik Hakimi, " iptal davasına konu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın -Anayasa ile Devlete yüklenen yükümlülükler de dikkate alındığında- geçerli bir hukuki sebebe dayandığı ve kamu yararı amacıyla tesis edildiğinin davalı idarece ortaya konulamaması nedeniyle **sebepler ve amaç unsurları yönünden; hukuken kabul edilebilir bir sebebe dayanmayan ve kamu yararı amacına uygun olmayan** idari lemin sonucunda Sözleşmenin ülkemiz bakımından feshedilmiş olması nedeniyle de **konu unsuru yönünden** hukuka aykırı olduğu" gerekçesiyle dava konusu idari lemin (Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın) iptal edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Yine Danıştay Savcısı temyize konu kararda; "Dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanmasına ilişkin **6251 sayılı Kanun'un TBMM tarafından yürürlükten kaldırılmaması** veya dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı alınmadan önce sözleşmenin sona erdirilmesinin uygun bulunduğu ilkin yeni bir kanun çıkarılmaması nedeniyle dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda **yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca** hukuka aykırılık bulunmadığı" gerekçesiyle dava konusu idari lemin (Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın) iptal edilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Temyize konu kararda karar oyunu kullanan iki üye; "dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın dayanağını teşkil eden **9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan 'bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme' ibaresi Anayasa'nın 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırıdır**. Ayrıca anılan ibare hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasa'dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağına ilişkin Anayasa'nın 6. maddesi ve yasama yetkisinin devredilemeyeceğine ilişkin 7. maddesine de aykırı olup, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın dayanağını teşkil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin 1. fıkrasında yer alan 'bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme' ibaresinin Anayasa'nın 6., 7., ve 104. maddesinin 17. fıkrasına aykırılığı nedeniyle iptali istemiyle görev ve yetki alanında olduğu" gerekçesiyle idari lemin çözümlenmesi bakımından öncelikle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verilmesi gerektiğini; diğer yandan dava konusu idari lemin, "Davanın açıldığı tarih itibarıyla; dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile feshedilen sözleşmenin onaylanmasına ilişkin **6251 sayılı**

Kanun'un yürürlükten kaldırılmaması olması veya dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı alınmadan önce sözleşmenin sona erdirilmesinin uygun bulunduğuna ilişkin yeni bir kanun çıkarılmaması olması" gerekçesiyle **yetkide ve usulde paralellik ilkesi uyarınca** hukuka aykırılık taahhüdü; "dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile ülkemiz bakımından feshedilen Sözleşmede öngörülen amaçlanan hususların ülkemizde devam ediyor olması, **6284 sayılı Kanun'un Sözleşme hükümlerine doğrudan gönderilmedi bulunması**, diğer bir deyişle bu Kanunun, kadınları gerçek anlamda korumada tek başına kendisinin yeterli olmayacağını ve devletin Sözleşmenin desteğine de ihtiyacı olduğunu kabul etmesi, ayrıca sözleşmenin feshiyle Kanun'un atıfta bulunan hükümlerinin anlam ve uygulama kabiliyetini yitirecek olması" gerekçesiyle konu, sebep ve amaç unsurları yönünden de hukuka aykırı olduğu ve iptalinin gerektiğini belirtmiştir.

AÇIKLAMALAR :

Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçerisinde İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi, 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da yapılan Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında imzaya açılmış ve bu nedenle uluslararası teamüllere uygun olarak, kısaca İstanbul Sözleşmesi adını almıştır. Sözleşmeye ilk imzayı Türkiye atmıştır ve sözleşme, 24 Aralık 2012'de TBMM'de oy birliği ile kabul edilmiştir ve böylece 29 Kasım 2011 tarihli ve 28127 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6251 sayılı yasa ile Türkiye sözleşmeyi parlamentosunda onaylayan ilk ülke olmuştur. Sözleşme, 08 Mart 2012 tarih ve 28227 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10 Nisan 2012 tarih ve 2012/2816 sayılı ve açıkça 6251 sayılı Onay Kanunu'na atıf yapan bir Bakanlar Kurulu kararı ile onaylanmıştır. Bu onaylanmanın ardından başta 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu olmak üzere birçok iç hukuk düzenlemesine etki etmiştir ve kendisi de iç hukukun bir parçası haline gelmiştir.

Sözleşme, 10 ülkenin taraf olma süreci tamamlandıktan sonra onaylayan tüm devletler açısından 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ancak, 20.03.2021 tarihli ve 31429 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kadınlara Yönelik İddet ve Aile İçerisinde İddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilmesi hakkındaki 19.03.2021 tarihli ve 3718 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Türkiye taraf devlet olmaktan çıkartılmak istenmiştir. Cumhurbaşkanlığı Kararı'na karşı açılan kararın iptali ve karara dayanak gösterilen 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. Maddesinin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması talebiyle açılan davamıza 28.04.2022 tarihinde red kararı verilmiştir.

Oysa aşağıda gerekçeli olarak açıklayacağımız gibi

- Hem davalı Cumhurbaşkanlığı Kararının İstanbul Sözleşmesi'ni feshine dair kararı
- Hem de bu kararın dayanağı olarak gösterilen 15/07/2018 tarihli 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesi Anayasaya açıkça aykırıdır.

Davalı Cumhuriyet Kanı'nın İstanbul Sözleşmesi'nden Çıkışı ile İlgili Kararları Uluslararası Hukukun Evrensel İlkelerine, Anayasaya ve Yasalara Aykırıdır. Yok hükmündedir.

Davalı Cumhuriyet Kanı'nın Kararı, idari i lemin **Yetki, ekil (Usul), Sebep, Konu ve Amaç** ekindeki be unsurunun be ine de aykırılık ta ımaktadır. Davalı Cumhuriyet Kanı yasama alanına ait bir yetki kullanmaya çalı maktadır ve idare hukuku açısından fonksiyon (görev) gaspı niteli inde olup, bu tür i lemler **YOK HÜKMÜNDEDİR**.

I.

DAVALI CUMHURBA KANI YETKİSİZDİR

Davalı Cumhuriyet Kanı ı savunmanlarının iddia etti i ve Danıştay 10. Daire ço unluk kararında gerekçelendirilmeye çalı ıldı ı gibi, "Yürütmenin Ba ı" da olsa Cumhuriyet Kanı'nın yetkileri ba ta Anayasanın 104. maddesinin 17. Fıkrası olmak üzere birçok anayasa maddesi tarafından anayasal olarak da sınırlandırılmı tır.

Danıştay'ın birçok kararında vurgulandı ı gibi, idare hukukunda yetkisizlik kural, yetkili olmak istisnadır. İstisna ise, yetkinin yalnızca **yasayla gösterilen hallerde** ve yine **yasayla gösterilen idari merciler tarafından** kullanılmalıdır”

“ İdare Hukuku'nda ‘yetki’, idareye Anayasa ve yasalarla tanınmış olan karar alma gücünü ifade etmektedir. Bu yönüyle idari i lemin en temel unsurunu oluşturan ‘yetki’, yasayla hangi makama verilmiş ise ancak onun tarafından kullanılabilir. İdare Hukukunda ‘yetkisizlik kuralı, yetkili olma istisna’dır. Bu istisna ise, yetkinin, yalnızca yasayla gösterilen hallerde ve yine yasayla gösterilen idari merciler tarafından kullanılmalıdır”. (D. .D.D.G.K. 20.04.2006 Y. E.2009/107 S.Y.D.K.; 15.05.2008 T. E.2008/159S.Y.D.K.; D. .D.D.G.K. 4.11.2010 T. E.2010/2072 K.2010/1467 S.K.; D. .D.D.G.K.4.09.2012 T. E.2007/2257, K.2012/117 S. K.D.15.D. 16.10.2015 T. E.2013/2818,K.6180 S.K.; D.15.D. 25.01.2016 T. E.2013/13091, K.2016/214 S.K.; D.10.D.9.02.2016 T. E.2015/5095 S.Y.D.K. www.kazanci.com.tr'den erişilmiştir. Erişim tarihi: 1.07.2020). Dr. Ö r. Üyesi Fulya Ero lu'nun İdari İlemin Unsurları Konusu Üzerinden Sürece Bakış Özet Bilgi Notu (Ek 1)

Davalı Cumhuriyet Kanı, dava konusu i lemi ile kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı davranmış ve yasamanın yetki alanına giren bir konuda açıkça yetkilendirilmemiş olduğu halde i lemi tesis etmeye çalışmış tır. A a ıda ayrıntılı olarak açıklanacağı üzere davalı cumhuriyet Kanı'nın bu i lemi birçok açılardan anayasaya aykırıdır.

II.

DAVA KONUSU CUMHURBA KANLI I KARARI DAR LEMLERDE BULUNMASI GEREKEN EK L KURALINA DA UYMAMAKTADIR. GEREKÇES ZD R

Dava konusu Cumhuriyet Kanunları Kararı'nda hiçbir gerekçe bulunmamaktadır. Ya am hakkı dahil temel hak ve özgürlükleri doğrudan etkileyen ve etkilemeye devam edecek olan bir karardır. Aynı zamanda anayasal ve yasal sistemi altüst eden bir karardır. Evrensel haklar ve uluslararası sözleşmeler sisteminde de keyfiliklerin önünü açma potansiyeli olan bir karardır. Bu kadar önemli etkileri ve sonuçları olan bir kararın gerekçesiz olması hukuk güvenliğini zedeleyen ve yargı denetimini de zorlayan bir olgudur.

Çekilme kararının üstünden 24 saat geçmeden Cumhuriyet Kanunları ile ilgili Bakanlar Kurulu bir açıklama yapmıştır. Ancak bu idari işlemi gerekçesini açıklamak konusunda yetkili ya da görevli makam ile ilgili Bakanlar Kurulu değildir. Tek açıklamanın bu makamdan gelmesi, sözleşme dışındaki idari işlemdeki keyfiliklerin bir başka göstergesi olmuştur.

Öte yandan, "Cumhuriyet Kanunları ile ilgili Bakanlar Kurulu'nun İstanbul Sözleşmesi'nden çıkılmasına ilişkin yaptığı basın açıklamasında gerekçe olarak "e cinselliğin normalleştirilmesini" göstermesi, bizzat İstanbul Sözleşmesi'nin de dahil olduğu uluslararası insan hakları belgelerinin (özellikle taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve BM Medeni ve Siyasal Haklara Dair Sözleşme ile BM Kadına Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme-CEDAW) mücadele etmeyi amaçladığı nefret söyleminin bir örneği olduğunu belirtmektedir. Sadece uluslararası sözleşmelere değil, anayasanın ayrımcılık yasağı getiren 10. Maddesine de açıkça aykırıdır.... Sözleşme dışı olarak, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda 1982 Anayasası hükümlerini, bugüne kadarki anayasal kazanımları ve bağlayıcı olan uluslararası hukuk kurallarını tartışmaya açmak anlamına gelmektedir."

"CEDAW Komitesi'nin 35 No'lu Genel Yorumu (2017) uyarınca toplumsal cinsiyete dayalı iddet ve ayrımcılığı önlemek, uygar her devletin saygı göstermesi gereken bir milletlerarası örf ve âdet kuralıdır. Belirtilen gerekçe insan hakları hukuku bakımından kabul edilmediği gibi, iddet mağdurlarına koruma sağlanmasına ilişkin devletin pozitif yükümlülüklerine son vermek için toplumsal önyarguların araçsallaştırılması da ayrı bir anayasa ve insan hakları hukuku ihlalini oluşturur."

(Anayasa Hukuku Araştırmaları Derneği'nin Cumhuriyet Kanunları İstanbul Sözleşmesi'ne İlişkin Kararı Hakkındaki 23 Haziran 2022 tarihli Mütalaası)

Danıştay 10. Dairede görülen davalarda davalı cumhuriyet kanunları da sözleşme dışı ile ilgili olarak herhangi bir gerekçe belirtmemiştir.

Sayın Mahkemece bu konuda davalı tarafa bir soru da yöneltilmemiştir.

Dr. Ö r. Üyesi Fulya Ero lu'nun dari lemin Unsurları Konusu Üzerinden Sürece Bakı Özet Bilgi Notu'nda da (Ek 1) aktardı ı gibi;

- Açılan davalarda, idari yargı merciine i lemin sebep unsurunu açıklayabilmek için gerekçe gönderildi ine göre, i lem *tesisi* sırasında, i lemin yapılmasını gerektiren maddi ve hukuki sebep açıklanmalı ve bu sebeplerin i lem açısından nasıl gerçekleşti i ortaya konulmalıdır. Çünkü gerekçe, “*i lemden önce gelen idareyi o i lemi yapmaya sevk eden ve hukuk kurallarınca belirlenmi etkenlerin somutla masıdır*”. (Yıldırım vd., Ed. Yıldırım, Turan; dare Hukuku, Oniki Levha, stanbul, sf 494)
- Danı tay 10. Dairesi bir kararında Avrupa Bakanlar Komitesi'nin 77 Sayılı kararına atfla idari i lemlerin gerekçeli olması zorunlulu una i aret etmi tir: “(...) *dari i lemlerin gerekçeli olması ilkesi; i lemi yapan idareyi yönetsel i lemin dayandı ı maddi ve hukuksal nedenleri açıklamaya, uyguladı ı yasayı kavramaya, do ru ve anlamlı olgular ortaya koymaya ve denetim yapmaya zorlar. lemde, gösterilen gerekçe i lemin yasaya uygunlu unu de erlendirme, itiraz edip etmeme ve yargı yoluna gidip gitmeme konusunda i lemin ilgisine yardımcı olur. (...)*” (Danı tay 10. D., E. 1993/1403- Danı tay Dergisi S. 90 – Karar ve bilgi için bkz. Yıldırım sf 494- 495)
- Ayrıca gerekçesiz cumhurba kanı kararnamelerinde saydamlık yoklu u, i lemin yapılma nedenini perdeler ancak daha önemlisi, i lemi yapanın öznel ve keyfi davranma riskini yaratır. Daha önemli sakıncası ise, gerekçesiz cumhurba kanlı ı kararnameleri AYM denetimini zorla tırır. (Kabo lu, brahim Ö.; CBK Gerekçeli Olmalı, <https://www.birgun.net/haber/cbk-gerekceli-olmalı-391987>, Son eri im: 01.09.2022.)

Yasalar ve idari i lemlerde gerekçe belirtilmesi için ayrı ve emredici düzenlemeler yapılmasına gerek yoktur. Anayasa Madde 2'de düzenlenen hukuk devleti ilkesi, bütün resmi i lemlerin gerekçeli olmasını gerekli kılar. Temel hak ve hürriyetlerin korunması ba lıklı Anayasa Madde 40 da, Devletin, i lemlerinde, ilgili ki ilerin hangi kanun yolları ve mercilere ba vuraca ını ve sürelerini belirtmek zorunda olmasına ili kin emredici bir hüküm getirmektedir.

Dava konusu karar, gerekçe içermemesi nedeniyle usul unsuruna da aykırı olup, bu sebeple de iptali gerekmektedir.

III.

DAVA KONUSU CUMHURBA KANLI I KARARI, DAR LEMLERDE BULUNMASI GEREKEN SEBEP UNSURUNU DA TA IMAMAKTADIR

dari i lem tesisi sırasında, i lemin yapılmasını gerektiren **maddi (fili) ve hukuki sebep** açıklanmalı ve bu sebeplerin i lem açısından nasıl gerçekleşti i ortaya konulmalıdır. Sebep unsuru, i lemin dayana ını, gerekçesini olu turur.

Dava konusu cumhurba kanlı ı kararı, bir idari i lem olarak sebep unsurunu barındırmadı ı gibi, buna ili kin herhangi bir gerekçe de yazılmamı , açıklanmamı tır. Sebebin olmaması da ba lı ba ma bir iptal sebebidir.

Davalarda ve duru malar sırasında davalı cumhurba kanlı ı savunmanları da sözle meden çıkı ile ilgili olarak herhangi bir sebep belirtmemi tir.

Oysa ki gerek davacıların dilekçelerinde, gerekse de duru mada yapılan savunmalarda sadece kadınlar ve kız çocukları olarak de il, Türkiye ve dünya açısından Sözle me'nin önemi onlarca örnek olgu ve olay ortaya konarak kanıtlanmı tır. Davalı taraf, bu açıklamaları "*propaganda, ajitasyon*" gibi kelimelerle küçümserken; kendisi sözle meden çıkı ile ilgili herhangi bir sebep ortaya koyamamı , tek bir gerekçe bile sunamamı tır. Ne yazık ki, Sayın Mahkemece bu konuda da davalı tarafa bir soru yöneltilmemi tir.

Sebeb unsurunun yoklu u da kararın iptali nedenlerinden biridir.

IV.

CUMHURBA KANLI ININ KARARNAME ÇIKARMA YETK S KONU BAKIMINDAN DA ANAYASAL OLARAK SINIRLANDIRILMI TIR

Düzenleyici idari i lemler bakımından Cumhurba kanının kararname çıkarma yetkisi Anayasayla, konu bakımından da sınırlandırılmı tır. Anayasanın 104. Maddesinde açık ekilde belirtildi i gibi Cumhurba kanının temel haklar, ki i hak ve ödevleriyle, siyasi hak ve ödevler konusunda kararname çıkarma yetkisi yoktur. Davamız boyunca ayrıntılı olarak açıkladı ımız gibi, stanbul Sözle mesi, temel hak ve özgürlüklere ili kin *ulusaliüstü* insan hakları sözle mesi niteli indedir ve Anayasa madde 90 gere i kanun hükmündedir. Cumhurba kanı'nın bu konuda kararname çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

Cumhurba kanı'nın stanbul Sözle mesinden imza çekilmesine ili kin kararı konu bakımından da açık ekilde Anayasaya aykırıdır.

V.

DAVA KONUSU CUMHURBA KANLI I KARARININ AMACI BELL DE LD R

Cumhurba kanlı ı Kararı'nda karara dayanak olu turacak maddi ve hukuki sebeplere yer verilmedi i ve gerekçe belirtilmedi i gibi yapılan i lemin amacı da belli de ildir. Bu karar ile ula ılmak istenen sonuç hiçbir a amada açıklanmamı tır.

Sayın mahkemece amaç yönünden bir ara tırma da yapılmamı ve gerekçeli kararda da konuya hiç de inilmemi tir.

" dari i lemde amaç, kamu yararını sa lamak, kamu hizmetlerinin etkili, istikrarlı, devamlı, düzenli ve verimli ekilde yerine getirmektir. Kamu yönetiminde yetkiler, ki isel çıkar ve menfaat sa lamak için kullanılamayaca ı gibi, siyasi e ilimler için de kullanılamaz. dari i lem ile öngörülen amacın, kamu yararına veya kanun koyucunun özel olarak belirtmi oldu u amaca aykırı olması halinde, amaç bakımından hukuka aykırılık söz konusudur."

(Tunçer, Polat; dare Hukuku Temel Bilgiler, Adalet, Ankara, Nisan 2022, sf. 184)

stanbul Sözle mesi'nden çıkı kararında bir kamu yararı bulundu u iddiası bile gündeme getirilmemi tir. Dava ve duru malar boyunca sözle meden çıkı ı gerektirecek kamu yararına aykırı herhangi bir somut olaydan söz edilememi tir.

Çünkü dava konusu i lem, kamu yararına hizmet etmemektedir. Tam tersine stanbul Sözle mesi'nin yürürlükte olması ve etkin bir biçimde uygulanması, iddetsiz ve ayrımcılıklardan uzak barı içinde, sa lıklı, huzurlu ve mutlu bir toplum ya amı olu turulmasına kamu yararına hizmet edecektir. Mu la'da bo ularak öldürölüp, cesedi varilde yakılan Pınar Gültekin'in katilinin stanbul Sözle mesi'nden çıkı kararı nedeniyle Cumhuriyet kanı'na te ekkür etmesi örne inde oldu u gibi, sözle meden çıkı i lemi iddet faillerini cesaretlendirmi ve cinskırım boyutlarına ula mı olan kadın cinayetlerinin ve kadına kar ı iddetin daha da artmasına neden olmu tur.

<https://yesilgazete.org/pinar-gultekinin-katil-zanlisi-istanbul-sozlesmesinin-iptali-iyi-oldu/>
(Eri im, 1 Eylül 2022)

stanbul Sözle mesi'nden çıkı ın iddet faillerini nasıl özendirdi ini ve mutlu etti ini gösteren bu kadın cinayeti davasında açıkça görüyoruz. Bu dava, aynı zamanda iddet ma durlarının stanbul Sözle mesi'ne duydu u ihtiyacı da ortaya koymu ; Pınar Gültekin'in annesi, stanbul Sözle mesi'nin geri getirilmesi için dilekçe verece ini açıklamı tur.

<https://te1.com.tr/pinar-gultekinin-annesi-istanbul-sozlesmesi-icin-dilekce-verecegim-498947/>
(Eri im, 1 Eylül 2022)

Önce sözle menin fiilen uygulanmaması, daha sonra da dava konusu i lemle sözle meden çıkı nedeniyle sayısız iddet eylemi gerçekte mi ve bu somut olaylar davacılar tarafından defalarca ortaya konmu tur. Yakınlarını kaybeden aileler duru malara katılmı , müdahale talebinde bulunmu ve sözle menin yürürlükte olmasının getirece i kamu yararını, sözle meden çıkı ın kamuya verdi i zararı sürekli gündeme getirmi tir.

Tüm süreç, sözle meden çıkı i leminin siyasi amaçlarla yapıldı ını ortaya koymaktadır. Sözle meden çıkı kararı öncesi çe itli siyasi partilerle yapılan temaslarda sözle menin de görü me ve konularından biri yapıldı ı tüm medya organlarına yansıma tır. Yargı kararlarında ve ö retide maksat unsuru sakatlıklarına en önemli örnek olarak gösterilen konulardan biri, siyasi amaç güdülmektedir. Oysa ki, sözle meden çıkı i lemi kamu yararı gözetmeyen, oy ya da taraftar kazanma gibi tamamen siyasi amaçlarla gerçekte tirilmi tir.

stanbul Sözle mesi'nden çıkı yönündeki Cumhurba kanı Kararı amaç unsurunun yoklu u nedeniyle de yok hükmünde olup, bu i lemin Danı tay'ca iptali kararı verilmelidir.

Davalı Cumhurba kanlı ının Kararı, idari i lemin **Yetki, ekil (Usul), Sebep, Konu ve Amaç** ekindeki be unsurunun be ine de aykırılık ta ımaktadır. dari i lemin bu unsurlarından birinde bir sakatlık olması i lemi sakatlarken, davamızda be unsorda da sakatlık bulunmaktadır. **dare hukukunda kurucu unsurlarında derhal farkedilebilir nitelikte a ır ve açık sakatlıkları bulunan i lemler "yok hükmünde" olan i lemlerdir.** Ret kararı, idare hukukunun temel prensiplerine de aykırılık te kil etmektedir. Bu nedenlerle de davamızın kabulü gerekmektedir.

VI.

19/03/2021 TAR HL 3718 SAYILI CUMHURBA KANI KARARI ANAYASAYA AYKIRIDIR

Davalının dava konusu i lemi ve Danı tay 10. Daire'nin ço unluk görü ü yetki açısından birçok anayasa maddesini birden ihlal etmektedir:

Madde 2. Türkiye Cumhuriyeti hukuk devletidir.

Madde 6. Hiçbir kimse ya da organ kayna ını Anayasadan almayan yetki kullanamaz.

Madde 7. Yasama yetkisi TBMM'ye aittir, devredilmez.

Madde 8. Yürütme yetkisi ve görevi Cumhurba kanı tarafından Anayasa ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

Madde 11. Anayasa'nın üstünlü ü ilkesi. Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve di er kurulu ve ki ileri ba layan temel hukuk kurallarıdır.

Madde 13. Hak ve özgürlüklerde yasallık ilkesi. Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere ba lı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir.

Madde 87. Kanun koymak ve kaldırmak yetkisinin TBMM'ye aittir. (Sözle menin onay Kanunu 6251 ve Sözle meyi uygulama kanunu niteli i de ta ıyan 6284 sayılı kanun yürürlüktedir).

Madde 90. Uluslararası sözle melerin normlar hiyerar isindeki yeri ve temel haklarla ilgili sözle meler hakkında özel düzenlemeler.

Madde 103. Cumhurba kanının temel hak ve hürriyetleri, anayasayı , hukukun üstünlü ünü ve demokrasiyi koruma yemini.

Madde 104. Cumhurba kanı'nın yetkilerinin sınırları (11'inci fıkra Cumhurba kanına uluslararası andla maları onaylama yetkisini vermektedir. 17. Madde kararname çıkarmanın sınırlarını çizmektedir).

Madde 125. darenin her türlü eylem ve i lemlerine kar ı yargı yolu açıktır.

maddelerine açıkça ve çok yönlü olarak aykırı olup hukuken yok hükmündedir.

Danı tay 10. Daire gerekçeli kararında bu anayasa maddeleri sayılmakta; ancak dava konusu i lem ile ilgili olarak bu maddelere neden itibar edilmedi ine ili kin herhangi bir açıklamaya yer verilmemektedir.

Oysa ki, Anayasa normlar hiyerar isinde en üst sırada yer almaktadır ve Anayasa'nın ba layıcılı ı ve üstünlü ü, Anayasa'nın 11'inci maddesindeki “Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve di er kurulu ve ki ileri ba layan temel hukuk kurallarıdır. Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz” ekindeki düzenlemeyle açıkça vurgulanmı ve hukuk hiyerar isi adına temel bir kural vazedilmi tir.

Özellikle Anayasanın 104. maddesinin 17. Fıkrası açıktır. Prof. Dr. Kemal Gözler'in de belirtti i gibi, i leme dayanak gösterilen 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin Anayasanın 104'üncü maddesinin 17'nci fıkrasında yer alan bu altı cümle açısından bir de erlendirmesi yapılmalıdır.

(<https://www.anayasa.gen.tr/danistay-istanbul-sozlesmesi.htm>, Eri im tarihi 01.09.2022)

1. Cumhurba kanı, yürütme yetkisine ili kin konularda Cumhurba kanlı ı Kararnamesi çıkarabilir.
2. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemez.
3. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamaz.
4. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurba kanlı ı kararnamesi çıkarılamaz.
5. Cumhurba kanlı ı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır.
6. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurba kanlı ı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Maalesef Danı tay 10. Daire'nin gerekçeli kararında, 104. maddesinin 17. Fıkrasına atf yapılmasına ra men, neden dikkate alınmadı ı açıklanmamı tir. 104/17'nin bu açık anayasal hükümlerine ra men milletlerarası andla maların sona erdirilmesinin Cumhurba kanlı ı Kararı ile düzenlenmesinin hukuken mümkün oldu u iddiası da ba ta 104/17 olmak üzere Anayasa'nın sayılan hükümlerine aykırılık te kil etmektedir.

21/01/2017 tarih ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında De i iklik Yapılmasına Dair Kanun ile Anayasa'nın bazı maddelerinde de i iklik yapılmı , anılan de i iklikler 16/04/2017 tarihinde halkoyuna sunulmu , yapılan halk oylaması sonucunda kabul edilen bu de i ikliklerle yeni bir hükûmet sistemine geçilmi tir. Cumhurba kanını birçok alanda tek yetkili hale getiren bu düzenlemelerde bile, temel haklarla ilgili uluslararası sözleşmelerden çıkı yetkisi davalı Cumhurba kanına verilmemi tir.

Davalı Cumhuriyet Kanunu, hem yürürlükteki 6251 sayılı onay kanununu, hem de sözle meye ba lanan 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı İddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 2. Maddesini yürürlükten kaldırmaya çalışmaktadır. Anayasa'ya bu yönden de açıkça aykırı olan bu işlem yok hükmündedir.

Sözle me temel haklarla ilgili uluslararası bir sözleşme dir:

Danıştay 10. Daire'nin çoğunluk kararında, Davaya konu olan İstanbul Sözleşmesi özetlenmekte ve birçok yerde sözleşmenin temel haklara ilişkin bir sözleşme olduğu belirtilmektedir.

Usul yönünden: *"Sözleşmenin toplumun bütününe yönelik düzenlemeler içermesinin yanı sıra iç hukuka ilişkin etkileri de dikkate alındığında, davacı da dahil olmak üzere tüm vatandaşların ve sivil toplum kuruluşlarının dava konusu Cumhuriyet Kanunu Kararı'nın iptalini istemekte menfaati bulunduğu sonucuna varılmıştır."*

Esas yönünden: İstanbul Sözleşmesi ve Sözleşme ile bağlantılı olan 6284 sayılı yasa için uzun bir özet yapılmış ve temel haklarla ilgili sözleşme ve yasa oldukları gerekçeli kararda da aktarılmıştır. Gerekçeli karardaki bu özet de görüldüğü üzere İstanbul Sözleşmesi'nin giriş bölümünden başlayarak hem lafzı, hem de Sözleşmenin ruhu, kurucu iradesi ve imzalayan devletlerin iradeleri de temel haklara ilişkin bir sözleşme olduğu yönündedir. Sözleşme tespit edilen temel haklar, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişilik hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler kapsamındadır.

Bu nedenle, İstanbul Sözleşmesi'nin fesih yetkisi Anayasa uyarınca Cumhuriyet Kanunu'nun yetkisi dışındadır. Cumhuriyet Kanunu'nun kararı ya da kararnamesi ile temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenleme yapılamaz. **İstanbul Sözleşmesinin neredeyse tüm maddeleri, kadınların ve kız çocuklarının temel hak ve özgürlüklerini Anayasanın dahi üzerinde koruma imkanı veren hükümlere yer vermektedir.** Bu nedenle de, Cumhuriyet Kanunu'nun Kararnamesi ile düzenleme yasa dışı içerisindedir.

Kadınların ve kız çocuklarının yaşam hakkı dahil tüm haklarını doğrudan bir biçimde ilgilendiren bir uluslararası sözleşme çıkarılması, anayasanın 104/17 fıkrasına da açıkça aykırılık oluşturmakta; kadınların ve kız çocuklarının temel haklarını açıkça tehlikeye atmaktadır.

Cumhuriyet Kanunu temel hakları korumak üzere yemin etmiştir.

Anayasa'nın 103. Maddesi gereğince, Cumhuriyet Kanunu görevine bağlanırken TBMM önünde, *"herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ilkesinden ayrılmayacağına"* tarih huzurunda, namusu ve onuru üzerine and içmiştir.

Bu andın önemli bir di er konusu da **Cumhurba kanı sıfatıyla, ...Anayasaya, hukukun üstünlü üne, demokrasiye, ba lı kalmak, üzerine aldı ı görevi tarafsızlıkla yerine getirmektir.**

Davamıza konu stanbul Sözle mesi'nden çıkı i lemi, milyonlarca kadın ve kız çocu unun hayatlarını olumsuz yönde etkileyen ve etkilemeye de devam edecek bir giri imdir.

Cumhurba kanı, konusu do rudan do ruya temel insan hakları olan bir sözle meden yeminine aykırı bir biçimde anayasal ve yasal hukuk sistemini altüst edecek bir idari i lem yapmı tır.

Sayın Mahkemeye bu anayasal yemini de hatırlatıyor, dava konusu i lemi bu yemin açısından ayrıca irdemesini talep ediyoruz.

***Anayasa Madde 103** – Cumhuriyetin temel ilkesi olan Cumhuriyetin, görevine ba larken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde a a ıdaki ekilde andıçer:*

"Cumhurba kanı sıfatıyla, Devletin varlı ı ve ba ımsızlı ını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlü ünü, milletin kayıtsız ve artsız egemenli ini koruyaca ıma, Anayasaya, hukukun üstünlü üne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve laik Cumhuriyet ilkesine ba lı kalaca ıma, milletin huzur ve refahı, milli dayanı ma ve adalet anlayı ı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayaca ıma, Türkiye Cumhuriyetinin an ve erefini korumak, yüceltmek ve üzerine aldı ım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümlle çalı aca ıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve erefim üzerine andıçerim."

Birle mi Milletler Uzman Görü ünü dilekçemize ekliyoruz:

Birle mi Milletler'in kadınlar ve kız çocuklarına yönelik iddet ve ayrımcılıkla ilgili üç ayrı uzmanının hazırladı ı 20 A ustos 2022 günü açıklanan "Uzman Görü ü"nde de görülece i üzere stanbul Sözle mesi kadınların ve kız çocuklarının temel hakları ile ilgili önemli bir uluslararası sözle medir.

BM Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik iddet, Sebepleri ve Sonuçları Özel Raportörü Reem Alsalem; BM Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Ayrımcılık Çalı ma Grubu Ba kanı-Raportörü Melissa Upreti ve BM Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılı ın Önlenmesi Komitesi (CEDAW Komitesi) Ba kanı Gladys Acosta Vargas imzasını ta ıyan bu metinde stanbul Sözle mesi'nden çıkı ın kadınlar ve kız çocukları üzerindeki olumsuz etkileri ayrıca vurgulanmaktadır.

Birle mi Milletler'in ve dünyanın kadınların ve kız çocuklarının hakları için çalı an en önemli kurumlarının kaleme aldı ı görü ; Türkiye'deki kadınlara, kız çocuklarına,

LBT +'lere, iddetle mücadele eden ki ilere ve örgütlere yönelik tutumu, ya atılan ayrımcılı ı ve iddeti, cezasızlık politikasını ortaya koyuyor ve stanbul Sözle mesi'nden neden vazgeçilemeyece ini de açıkça belirtiyor.

Uzman Görü ü'nde, "Türkiye'nin stanbul Sözle mesi'nden çekilmesinin, ülkenin kadınları ve kız çocukları da dahil olmak üzere herkes için e itlik ve ayrımcılık yapılmamasını sa lamaya yönelik kazanımları geriye döndürerek Devlet ve toplum olarak kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık ve iddete yönelik mücadelesindeki kararlılı nı zayıflatmasından derin endi e ediyoruz." deniliyor.

stanbul Sözle mesi'ni onaylayanın TBMM olması nedeniyle, çekilmenin de yine parlamento kararıyla olmasının beklendi i, bunun Türk demokrasisinin çözmesi gereken bir iç mesele olsa da ça rıyı yapanlar tarafından bu eksikli in bilindi i belirtiliyor. Ayrıca, "sivil toplum ve di er payda larla daha geni bir meclis tartı ması veya isti aresinin yapılmamı olması" da bir eksiklik olarak vurgulanıyor.

Danı tay "Cumhurba kanı Kararını onaylayan ilk derece mahkemesi kararını bozmaya ve Türkiye'nin bir imzacı olarak stanbul Sözle mesi'ne bir an önce geri dönmesinin önünü açmaya" davet ediliyor. Uzman Görü ü'nün, Danı tay'daki davalarda temyiz süreci yürüten taraflarca veya ilgili giri imlerde kullanılabilmesi için kamuoyu ile payla ıldı ı da ayrıca belirtiliyor.

bu görü Uzmanlar tarafından Danı tay Ba kanlı ı'na da iletilmi tir.

Danı tay'ın atf yapılan kararları uyarınca, YUK'ta açık bir düzenlemeye yer verilme de Hukuk Muhakemeleri Kanunu md. 293 hükmünde düzenlenen "uzman görü ü" müessesesine kıyasen, dosyaya taraflarca uzman görü ü raporu sunulabilece i salık verilmi tir. (Danı tay 15.D.; T.22.06.2017, E.2015/9988, K.2017/4146; Danı tay 15.D.; T.31.10.2017, E.2017/1276, K. 2017/6103.)

bu dilekçemiz ekinde dava konusu uyu mazlık konusunda, BM uzmanları tarafından 20.08.2022 tarihinde hazırlanan uzman görü ünü sunuyoruz.

Davalı Cumhuri ba kanı i lemi, idare hukukunun yetki ve usulde paralellik konusundaki evrensel ilkesine de aykırıdır

Aksine bir hüküm bulunmadı ı takdirde **idari** i lem hangi usûlle tesis edilmi ise yine aynı usûlle feshedilir.

"Yetkide ve usûlde paralellik ilkesi" gere ince bir uluslararası antla ma, TBMM'nin onaylamayı uygun bulma kanunundan sonra Cumhuri ba kanı tarafından onaylanarak yürürlü e konulmu ise, ancak yine TBMM'nin geri çekilme yönünde bir kanun çıkarması ya

da onay kanununu yürürlükten kaldıran bir kanun çıkarmasından ardından ve buna ba lı olarak Cumhurba kanı tarafından sona erdirilebilir.

Gerekçeli kararda, "yetki ve usulde paralellik ilkesi mevzuatta **aksine bir düzenleme bulunmadı ı sürece bir idari i lemin tesisinde uygulanan**" bir ilkedir denmekte ve "9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesinin 3. maddesinde milletlerarası andla maları sona erdirmeye konusunda Cumhurba kanununun açıkça yetkilendirilmi olması kar ısında yetkide ve usulde paralellik ilkesinin uygulanması(nın) mümkün olma(dı ı)" iddia edilmektedir.

Buradan çıkan sonuç, anayasada düzenlenmeyen anayasal bir konunun, Cumhurba kanlı ı Kararnameleri ile düzenlenebilece i iddiasıdır ve hukuk devleti ilkesine açıkça aykırı bir iddiadır.

"Bir kamusal yetkinin Anayasayla düzenlenmemi olması, o yetkinin Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenebilece i anlamına gelmez. Bir kamusal yetkinin Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenebilmesi için o yetkinin Anayasanın 104'üncü maddesinin 17'nci fıkrasında bunun için öngörölmü olan ko ulları ta ınması gerekir. Danı tay Onuncu Dairesinin sayın üyelerinin milletlerarası andla maların feshedilmesi yetkisinin Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenmesinin Anayasanın 104'üncü maddesinin 17'nci fıkrasında öngörölen altı arta uygun olup olmadı ını incelemeleri gerekir. Maalesef kararda bu ekilde yapılmı bir inceleme yoktur. lave edeyim ki, bilindi i gibi, kamu hukukunda yetkisizlik asıl, yetki istisnadır. Dolayısıyla Anayasanın yetkiyle ilgili hükümlerinde tereddüt var ise, Anayasa hükümleri daima dar yoruma tâbi tutulur. (stanbul Sözle mesinin Feshine li kin Danı tay Kararı Hakkında Ele tiriler, Danı tay Onuncu Dairesinin 28 Haziran 2021 tarih ve 2021/1747 Sayılı Kararı), Prof. Dr. Kemal Gözler, 30 Haziran 2021, Eri im tarihi 01.09.2022 <https://www.anayasa.gen.tr/danistay-istanbul-sozlesmesi.htm>)

Danı tay 10. Dairesi ço unlu unun yürütmeyi durdurma taleplerinin reddi konusunda verdi i 28 Haziran 2021 tarihli kararında oldu u gibi, 28.04.2022 tarihli davanın esastan reddi kararında da da Anayasanın 104/17 fıkrasında öngörölen altı arta uygun olup olmadı ı tartı ılmamı tır.

Davalı cumhurba kanının yetkisi "törenselle" niteliktedir.

Davalı Cumhurba kanlı ı savunmalarının ve gerekçeli karardaki iddiaların aksine, Anayasa'nın 90. Maddesi TBMM/yasama öncelikli bir yöntem öngörmektedir. Bu sistem nedeniyle ve sayesinde de uluslararası sözleşme hükümlerinin yasama gücünde, anayasal kuvvette bir norm olması için 90. Maddedeki bu düzenlemeyi yapmı tır.

Uluslararası sözleşmelerin yürürlü e girmesinde uyulması gereken usul kurallarıyla bu andla maların hukukî statülerini düzenleyen Anayasanın 90. maddesinin ilk fıkrasındaki hüküm emredicidir: "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası

kurulu larla yapılacak andla maların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lıdır." Bu hükümden açıkça anlaşılabileceği gibi Anayasa koyucu, milletlerarası andla maların onaylanması ve yürürlü e girmesi sürecinde asıl yetkiyi, TBMM'ye tanımaktadır. TBMM, bir milletlerarası andla manın onaylanmasının uygun bulunması hakkındaki **özel nitelikli kanunu** kabul etmedikçe yürütme organının Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına bir milletlerarası andla mayı onaylaması mümkün de ildir. Bu nedenle yürütme organının onay iradesini açıklama yetkisi, ancak kanunu izleyen ve kanundan sonra gelen bir yetkidir. Bu nedenle TBMM, özel nitelikteki uygun bulma kanununu kabul etmedikçe yürütme organının Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına bir milletlerarası andla mayı onaylama beyanında bulunması mümkün de ildir.

Anayasa, yürütme organı adına onay iradesini açıklama yetkisini ise Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 104. maddenin 11. fıkrasıyla Cumhurbaşkanına tanıdığıdır. Bu durumda Türkiye Büyük Millet Meclisi, özel nitelikteki uygun bulma kanununu kabul ettikten sonra Cumhurbaşkanı, bu kanuna dayanarak onay iradesini açıklayacaktır.

90. maddenin son fıkrasında "*Usulüne göre yürürlü e konulmuş Milletlerarası andla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlü e konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andla malarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andla ma hükümleri esas alınır.*" denilerek bu tür sözleşmelerin anayasal ve yasal norm gücünde olduğu belirtilmektedir. Anayasanın bu kuralları emredici niteliktedir ve bu konuda Cumhurbaşkanı'na bir takdir yetkisi verilmemiştir. Gerekçeli karardaki iddiaların aksine Cumhurbaşkanı'na yasama normu niteliğindeki uluslararası sözleşmeyi "onaylama ve yayımlama" ekinde bir emredici görev yüklemiştir. Yürütme adına Cumhurbaşkanı'nın kullanacağı yetki, kanunu izleyen, kanundan sonra gelen türevsel bir yetkidir hatta yetki bile değil, bir görevdir.

Danıştay 10. Daire çoğunluğunun iddia ettiği gibi, uluslararası andla maların onaylanması için, münhasıran yürütme yetkisi içinde kalan bir konu değildir. Gerekçeli kararda bu yetkinin neden "münhasıran" yürütmede olduğu da açıklanmamaktadır.

Gerekçeli karardaki çoğunluk görüşü TBMM'yi uluslararası sözleşmeler konusunda göstermelik bir konuma indirgemeye çalışmakta ve adeta yasamayı devre dışı çıkarmaktadır. Yürütmeyi (ve yürütmeyi temsilen davalı Cumhurbaşkanı'na) tek belirleyici olarak konumlandırmaya çalışmaktadır. Gerekçeli karardaki vurgular şöyledir:

*"Herhangi bir milletlerarası andla mayı **imzalayıp imzalamama, onaylayıp onaylamama veya daha önce yürürlü e konulmuş bir milletlerarası andla mayı dayanarak o andla manın belirli hükümlerini devletler hukuku ve iç hukuk bakımından yürürlü e koyacak tasarruflarda bulunup bulunmama yetkisinin yürütme organına ait olduğu tartışmalıdır.**"*

"...yürütme organının, TBMM'nin onaylanmasını uygun bulduğu bir uluslararası

*andla mayı onaylama zorunlulu u bulunmamaktadır. Zira; **bir uluslararası andla manın onaylanması yürütme yetkisine ilişkin olup, yasama organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması uluslararası andla manın yürürlü e girmesi için tek başına yeterli değildir.***"

*"Yasama organının onaylamayı bir kanunla uygun bulması, milletlerarası andla ma hükümlerinin devletler hukuku ve iç hukuk açısından yürürlü e girebilmesi için gerekli iç hukuk i lemleriyle birlikte, diplomatik i lemleri de yapabilmesi kapsamında yürütme organına **"tam bir takdir yetkisi vermesi"** anlamına gelmekte olup, yasama organının bu diplomatik tasarruflar ile milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etmeye yönelik tasarrufları, yürütme organının yerine geçerek bizzat yapması mümkün değildir."*

denilerek yürütmenin **tam bir takdir yetkisi** oldu u iddia edilmektedir. Buna karşılık TBMM ise, sadece **engelleme yetkisine** sahip olacaktır. Kararda bu konu "yürütme organının diplomatik tasarrufları yapma ve milletlerarası andla maları Türk iç hukukuna dâhil etme konusundaki takdir yetkisini '**engelleme yetkisi**' bulunmakta olup, yasama organının onaylamayı uygun bulma kanun tekliflerini "reddetmek suretiyle" bu engelleme yetkisini kullanabilece i de aşıktır." ekinde ifade edilmektedir.

Aynı soru, başka ekinde de sorulabilir: TBMM'nin onaylamadığı temel haklarla ilgili bir uluslararası sözleşme tek başına cumhurbaşkanı tarafından yürürlü e sokulabilir mi? Bu sözleşmenin hükümleri, sadece cumhurbaşkanının iste i ve iradesi ile anayasaya aykırı olarak bile ileri sürülemeyecek kuvvette bir yasal norm olarak iç hukuka dahil olabilir mi? Elbette ki hayır.

Yukarıda sayılan birçok anayasa maddesi uyarınca Türkiye hukuk sistemi açısından sorun, hiçbir tartışmaya yer bırakmayacak derecede açıktır. Anayasa hukukçularından Prof. Dr. Ergun Özbudun'un 10 Haziran 2022 tarihli yazısında belirtti i gibi;

*"Cumhurbaşkanının onay yetkisi, ona Devletin temsilcisi olma sıfatıyla tanınmış **tamamen törensel bir yetkidir.** Cumhurbaşkanının, TBMM'ce uygun bulunması gerekti i halde uygun bulunmaması bir andla mayı onaylama yetkisi kesinlikle yoktur.*
<https://ahvalnews.com/tr/istanbul-sozlesmesi/istanbul-sozlesmesinden-cekilme-karari-anayasaya-aykiridir-prof-ergun-ozbudun>

Kaldı ki gerekçeli karar kendi kendisiyle çeli mektedir. Birçok yerde cumhurbaşkanının onaylama yetkisinin, yasama organının milletlerarası andla manın onaylanmasını kanunla uygun bulunmasına bağlı oldu u kabul edilmektedir. Bu durumda Danıştay 10. Daire ço unlu u da, milletlerarası andla maların onaylanmasının, **münhasıran** yürütme yetkisi içinde kalan bir konu olmadığını kabul ederek kendi kendisiyle çeli mektedir. Birçok anayasa hukukçusunun da belirtti i gibi, milletlerarası andla maların onaylanarak yürürlü e konulması yetkisi, yasama ve yürütme yetkilerinin iç içe geçti i bir yetkidir.

Gerekçeli kararda, "**Devletin ba ı**" sıfatı sık vurgulanan davalı cumhurba kanının yetkileri birçok anayasa hükmü yok sayılarak artırılmaya çalı ılırken, TBMM'nin yetkileri ise ya yok sayılmakta, ya da küçümsenmektedir. u ifade gerekçeli kararda yer almaktadır:

"Uygun bulma kanunları di er kanunlardan temelde farklı olmayıp onlarla aynı süreci izleyerek kabul edilirler, tarih ve numara alırlar, Resmî Gazete'de yayımlanırlar. Ancak, bu kanunlar ilke olarak üç maddeliktir. lk madde, ilgili andla manın çekince konularak veya çekincesiz uygun bulundu unu, ikinci madde, kanunun yürürlü e giri tarihini, üçüncü madde ise kanunun yürütülmesini düzenler."

Sözle melere taraf olurken, sözle me içeri inin tüm mecliste milletin temsilcilerince tartı lması, varsa çekincelerin dile getirilmesi, ardından yeterli ço unluk varsa Onay Kanunu'nun kabul edilmesi süreçleri, adeta yürütmenin arzularını onaylayan sadece üç maddelik bir kanun için el kaldırıp indirmeye indirgenmektedir. Buna kar ılıklı, milyonlarca kadın ve çocu un, LGBT + olsun olmasın tüm vatanda ların can güvenli ini ve iddetsiz bir ya am hakkını güvence altına almaya çalı an stanbul Sözle mesi'nden bir gece yarısı **tek ki inin ve de tek cümlelik** kararıyla çıkı ın hukuka uygun oldu u iddia edilmektedir. Vatanda ın idareye kar ı haklarını ve hukukunu savunmakla yükümlü olan bir yüksek yargı makamının böylesi bir mantı ı savunuyor olması, hukuk mantı ı açısından da, hukuk eti i açısından da sorunlu bir yakla ımdır.

Türkiye Cumhuriyeti hukukunda "organik yasa - i levsel yasa" diye bir ayrım yoktur.

Danı tay 10. Daire ço unlu u, TBMM'nin temel haklarla ilgili uluslararası sözle melere dair yetkileri kısıtlamaya çalı rken, hukukumuzda olmayan bir organik yasa - i levsel yasa ayrımı yaratmaya çalı maktadır. Bu konu gerekçeli kararda öyle vurgulanmaktadır:

*"...Anayasa'nın 90. maddesinin 5. fıkrasında yer alan usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları sadece "**i levsel anlamda**" kanun gücüne kavu turmakta, bunun dı nda milletlerarası andla maları "**organik anlamda**" yasama i lemi haline getirmemektedir. Dolayısıyla usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları onaylama yetkisine sahip olan Cumhurba kanına bu andla maları sona erdirme yetkisi veren 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin anılan düzenlemelerinin bu yönüyle de Anayasa'ya aykırı olmadı ı **anla ılmaktadır.**"*

Bu ifadeler, hukukta olmayan, zoraki yasa tanımları ve ayrımları yapılarak meclisin devre dı ı bırakılmasına; devletin/yürütmenin ba ı sıfatıyla davalı cumhurba kanının tek ba ına verece i kararlarla anayasa hükümlerini, yasaları ilga etmesine ya da yerine yenilerini koymasına neden olabilecek tehlikeli ifadelerdir. Kaldı ki, ister i levsel, isten organik olsun, yasalar yasama organının görev ve yetki alanındadır. Böyle bir ayrım yapıp, hemen ardından

da, "Cumhurba kanına bu andla maları sona erdirme yetkisi veren 9 sayılı CB Kararnamesinin anılan düzenlemelerinin bu yönüyle de Anayasa'ya aykırı olmadı ı **anla ılmaktadır.**" varmanın mantı ı anla ılabilir de ildir. Birinci cümle ile ikinci cümle arasında herhangi bir illiyet ba ı yoktur.

Aynı görü , Danı tay dari Dava Daireleri Kurulu'nun yürütmeyi durdurma talebinin reddine ili kin vermi oldu u kararda da dile getirilmi tir.

Anayasa Hukuku Ara tırmaları Derne i'nin Cumhurba kanının stanbul Sözle mesi'ne li kin Kararı Hakkındaki 23 Haziran 2022 tarihli Mütalaası'nda da (Ek.2) bu ayırım ele tirilmektedir:

"...milletlerarası andla maların kanun hükmünde oldu u yönündeki düzenleme, usulüne göre yürürlü e konulan milletlerarası andla maları sadece "i levsel anlamda" yasa gücüne kavu turmakta, bunun dı nda milletlerarası andla maları "organik anlamda" yasama i lemi haline getirmemektedir görü ü, Türk hukukunda mevcut olmayan bir "i levsel anlamda kanun" kavramı yaratmaktadır. Türk hukukunda Anayasa Mahkemesi kararları da esas alınarak sadece "organik" ve "maddi" anlamda kanun ayrımı yapılmaktadır. Milletlerarası andla maların anayasaya göre kanun hükmünde olmasının anlamı ise, "organik" anlamda TBMM tarafından yapılmamı olmasına kar ın, andla maların Türk hukukunda "maddi" anlamda kanun normu etkisi yaratmasını, di er iç hukuk normlarını bazı hallerde "zımnen ilga" etmesini, bazı hallerde ise sadece uygulama önceli ine sahip olmasını ifade etmektedir. Dolayısıyla Türk hukukunda mevcut olmayan "i levsel anlamda" kanun kavramıyla mevcut hukuki itirazların yanıtlanmasının hukuken bir geçerlili i yoktur."

Ek olarak;

29.03.2021 tarih ve 3928 sayılı Cumhurba kanı Kararı ile Türkiye Cumhuriyeti bakımından feshedilen Kadınlara Yönelik iddet ve Aile çi iddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi'nin Türkiye Cumhuriyeti bakımından sona erme tarihinin 1.7.2021 olarak tespit edilmesine dair Cumhurba kanı Kararı da yukarıda anlatılan gerekçelerle Anayasa'ya aykırıdır.

stanbul Sözle mesi'nden çıkı kararı esas yönüyle de anayasaya aykırıdır.

stanbul Sözle mesi, Kadınlara ba ta olmak üzere, LGBT +lar, çocuklar, ya lılar, engelliler, mülteciler dahil tüm dezavantajlı grupların temel insan haklarının korunmasını için kapsamlı ve e güdümlü politikalar öneren, mekanizmalar getiren bir sözle medir.

stanbul Sözle mesi'nden çekilme kararı Anayasa'ya esastan da aykırıdır. Çünkü devletin temel görevlerinden olan kadına yönelik iddet ile mücadeledir ve bu amaçla hazırlanmı olan bir sözle mesinden çekilme kararı devletin yurtta ina kar ı yüklendi i görevleri ihmal etmesi anlamına gelmektedir. Konunun daha da vahim yanı, kadın erkek e itli i kar ıtı

ve/veya LGBT + bireylere yönelik ayrımcı politikaların bizatihi devlet eliyle uygulanan bir iddet politikası olması ve ilgili kesimlere yönelik iddet ve ayrımcılı ı kırtan, körükleyen bir etki yaratmasıdır.

Cumhurba kanı'nın 19.3.2021 tarih ve 3718 sayılı kararı ve 30.4.2021 tarih 3928 sayılı kararı Anayasa'nın devletin toplumdaki bireylerin temel haklarının korunması ba lamındaki görevlerini açıkça belirtmektedir ve iddetle mücadeleyi öngören bir sözle meden çıkı , devletin bu anayasal görevleri ile çeli mekte, bu görevleri yerine getirme konusundaki isteksizli ini ya da kimi siyasi / dini argümanlarla belli ki ilere, belli nedenlerle iddet uygulanabilece i ya da ayrımcılık yapılabilece i yolunda politikalar izledi ini ve izleyece ini gösterir.

Sözle meden çıkı i lemi, a a ıdaki anayasa maddelerine de açıkça ve esastan aykırıdır:

Madde 2. Cumhuriyetin nitelikleri: insan haklarına saygılı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olma ilkesi

Madde 5. Devletin temel amaç ve görevleri: ...ki ilerin ve toplumun refah, huzur ve mutlulu unu sa lamak; ki inin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle ba da mayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlı ının geli mesi için gerekli artları hazırlamaya çalı mak.

Madde 10. Kanun önünde e itlik: Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi dü ünçe, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde e ittir.

Kadınlar ve erkekler e it haklara sahiptir. Devlet, bu e itli in ya ama geçmesini sa lamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler e itlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Madde 13. Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere ba lı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

Madde 17. Herkes, ya ama, maddi ve manevi varlı ını koruma ve geli tirme hakkına sahiptir... Kimseye i kence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle ba da mayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

Madde 41. Aile, Türk toplumunun temelidir ve e ler arasında e itli e dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının ö retimi ile uygulanmasını sa lamak için gerekli tedbirleri alır, te kilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça

aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla ki isel ve do rudan ili ki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve iddete kar ı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

stanbul Sözle mesi'nden çıkı kararı Türkiye'nin tarafı oldu u uluslararası sözle melere de aykırıdır.

Anayasa'nın 15. Maddesinde belirtildi i gibi, sava , seferberlik (...) veya ola anüstü hallerde bile temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasına ancak milletlerarası hukuktan do an yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla kısıtlama getirilebilir. Kadınları ve kız çocuklarını iddete kar ı önleyici ve koruyucu mekanizmalar, kurallar getiren stanbul Sözle mesi gibi uluslararası önemde bir sözle meden çıkı , Türkiye'nin tarafı oldu u oldu u Avrupa nsan Hakları Sözle mesi (A HS), BM Kadınlara Kar ı Her Türlü Ayrımcılı ın Önlenmesi Sözle mesi (CEDAW), BM Çocuk Hakları Sözle mesi, Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel stismara Kar ı Korunmasına li kin Avrupa Konseyi Sözle mesi (Lanzarote Sözle mesi) gibi uluslararası sözle meler ile verilen taahhütlere ve üstlenilen görevlere de açıkça aykırıdır. Bu nedenle stanbul sözle mesinden çıkı i lemi, ba ta kadınlara ve kız çocuklarına kar ı e itsizlik, ayrımcılık ve iddetin tasfiyesi olmak üzere bu sözle melerin ruhu ve birçok maddesine aykırıdır.

Sözle meden çıkı i lemi Avrupa nsan Hakları Sözle mesi'nin;

A HS madde 2: Ya am hakkı

A HS madde 3: Kötü muamele

A HS madde 6: Adil yargılama

A HS madde 14: Ayrımcılık yasa ı (A HS 2, 3 ve 6. Madde ile ba lantılı olarak)

BM düzeyindeki 9 temel insan hakları sözle mesinden biri olan Kadınlara Kar ı Her Türlü Ayrımcılı ın Önlenmesi Sözle mesi'nin (CEDAW)

CEDAW madde 2: Devletlerin ayrımcılı ı ortadan kaldırma taahhütleri

CEDAW madde 3: Kadınların politik, sosyal, ekonomik, kültürel ve di er tüm alanlarda, erkeklerle e it olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını sa lamak

CEDAW madde 4: Pozitif ayrımcılık

CEDAW madde 5: Her iki cinsten birinin a a ılı ı veya üstünlü ü fikrine veya kadın ile erke in kalıpla mı rollerine dayalı önyargıların, geleneksel ve di er bütün uygulamaların ortadan kaldırılmasını sa lamak amacıyla kadın ve erkeklerin sosyal ve kültürel davranı kalıplarını de i tirmek,

Maddelerine de aykırıdır.

stanbul Sözle mesi'nden çıkı i lemine dair temyiz incelemesinin; esas, konu, amaç vb. yönleri ile uluslararası sözle melere aykırılı a yönünden de de erlendirilmesi talebimiz bulunmaktadır.

VII

STANBUL SÖZLE MES 'NDEN ÇIKI G R M V YANA ANDLA MALAR HUKUKU SÖZLE MES 'N N 62. MADDES NE AYKIRIDIR

nsan hakları andla malarında fesih/çekilme yetkisinin tanınması, taraf devletlerin bunu istedikleri zaman, açıklama yapmaksızın kullanabilece i anlamına gelmez. 1969 tarihli Viyana Andla malar Hukuku Sözle mesi'nin 62. maddesine göre bir andla madan çekilebilmek için, bir **andla manın akdedilmesi sırasında mevcut olan artlarda taraflarca öngörülme yen esaslı bir de i iklik meydana gelmesi** ve taraf devletin ta ıyamayaca ı ekilde **ar r bir külfete neden olan bu de i ikli in nedenlerinin objektif hukuki kıstaslara dayanılarak ortaya konması** gerekir. Ayrıca gene 62.madde uyarınca, söz konusu esaslı de i ikli e çekilme gerekçesi olarak ba vurulabiliyorsa, andla mayı askıya alma gerekçesi olarak da ba vurulabilir. Yani böyle bir esaslı de i iklik söz konusu olsa dahi, **ilk tercih çekilme de il askıya alma olmalıdır**. Çünkü insan hakları andla maları devletlerin canları istedi inde, gerekçesiz çıkabilece i metinler de ildir.

Madde 62. artların Esaslı ekilde de i mesi

1. Bir andla manın akdedilmesi sırasında mevcut olan artlarda meydana gelen taraflarca öngörülme yen esaslı bir de i ikli e, a a ıdaki artlar yerine gelmedikçe, andla mayı sona erdirme veya andla madan çekilme için bir gerekçe olarak ba vurulamaz:

a - bu artların mevcudiyeti, tarafların andla ma ile ba lanma rızalarının esaslı bir temelini te kil etmedikçe; ve

b - de i iklik andla maya göre hala icra edilecek yükümlülüklerin kapsamını köklü bir ekilde de i tirme etkisini haiz olmadıkça.

*2. artlarda meydana gelen esaslı bir de i ikli e bir **andla mayı**sona erdirmek veya ondan çekilmek için bir gerekçe olarak u hallerde ba vurulamaz.*

a - andla ma bir sınırı tesis ediyorsa; veya

b - esaslı de i iklik ona ba vuran tarafın ya andla madan do an bir yükümlülü ünü ihlal etmesinin ya da andla manın di er herhangi bir tarafına kar ı herhangi bir milletlerarası yükümlülü ünü ihlal etmesinin neticesi ise.

3. Yukarıdaki paragraflara göre bir taraf esaslı bir art de i ikli ine bir andla mayı sona erdirme veya ondan çekilme gerekçesi olarak ba vurulabiliyorsa, de i ikli e, andla mayı askıya alma nın bir gerekçesi olarak da ba vurulabilir.

Viyana Andla malar Hukuku Sözle mesi'ne göre bir devletin bir andla maya taraf olabilmesi için iç hukukunda buna yönelik öngörülme usulle iradesini olu turması gerekir. Türkiye açısından kural hüküm Anayasa'nın 90. maddesidir ve maddeye göre "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kurulu larla yapılacak andla maların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına ba lıdır." Önce Meclis'te onayı uygun bulma kanunu kabul edilecek, sonra yürütme organını, eskiden

Bakanlar Kurulu imdi Cumhurba kanı, onaylamaya ili kin i lemle bunu tamamlayacaktır. Cumhurba kanının söz konusu yetkisi kurucu bir yetki de il, deklaratif bir yetkidir; “iç hukuka uygun ba lanma iradesi olu mu tur” diyen beyan edici bir i lemden ibarettir. Gerçekle mi hukuki olgusalı ın tespitine dair bir beyandan öte de ildir. Usulde paralellik ilkesi gere i, kurucu bir ili kiyi hangi usule ve hangi hukuki dayana a ba lı olarak gerçekle tirmi seniz onun sona erdirilmesinde ve de i tirilmesinde de aynı usule tabisiniz. Meclis’in stanbul Sözle mesi’nden çekilme iradesi olmadı ı ortadadır. Hak ve özgürlüklerle ilgili andla malar ancak Meclis tarafından kabul edilebilir, bu konudaki kazanım ve hak kaybı da ancak kanun düzenlenebilir. Hakkın kaybına ili kin Cumhurba kanı Kararı ile i lem yapılamaz. Eskiden Bakanlar Kurulu vardı ve onun kararıydı imdi Cumhurba kanı Kararıdır gibi otomatik bir paralellik kurulması mümkün de ildir. Bu, açıkça usulde paralellik ilkesine aykırılık te kil etmektedir.

Türkiye’nin Viyana Andla malar Hukuku Sözle mesi’ne taraf olmadı ı ve bu nedenle uygun davranma yükümlü olmadı ı yönünde iddialar bulunmaktadır. Ancak, Viyana Andla malar Hukuku Sözle mesi hukuken, uluslararası örf ve âdet kurallarının kodifikasyonu anlamında bir “kaide antla ma” (law-making treaty) de erine sahiptir. Türkiye, bu antla manın getirdi i uluslararası hukuk yükümlülüklerine kar ı, hukuki terimiyle bir “ısrarlı muhalif” (persistent objector) devlet konumunda hiç olmamı tır. Dahası, iki yıl süren hazırlık a amalarına aktif ekilde katılmı tır, bu durum tutanaklarla da sabittir. Dolayısıyla Türkiye taraf olmasa da itiraz etmedi i, uyması gereken bir uluslararası antla malar hukuku kuralları manzumesiyle kar ı kar ıyadır. Davranı larının hukuken de erlendirilmesinin bu Andla maya referansla yapılabilece i sonucu hukuken ortadadır. (Turgut Tarhanlı, stanbul Sözle mesi yürürlükte, 21 Mart 2021, Eri im tarihi 01.09.2022 <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/241126-istanbul-sozlesmesi-yururlukte> ve Turgut Tarhanlı, Fesih hukuka aykırı, gerekçesi meçhul, 23 Haziran 2021, Eri im tarihi 01.09.2022 <https://bianet.org/bianet/toplumsal-cinsiyet/246118-fesih-hukuka-aykiri-gerekcesi-mechul>)

Bu noktada hatırlatılması gereken bir ba ka düzenleme de, BM CEDAW Komitesi’nin 35 No’lu Genel Yorumu (2017) uyarınca toplumsal cinsiyete dayalı iddeti ve ayrımcılı ı önlemenin, artık her uygar devletin saygı göstermesi gereken bir milletlerarası örf ve âdet kuralı haline gelmi olmasındır ve Türkiye Cumhuriyeti devleti de bu kuraldan muaf de ildir.

VIII

Venedik Komisyonu Raporu

Türkiye’nin daha önce örne i görülmemi bir biçimde temel haklarla ilgili önemli bir sözleşme çıkarı ı, uluslararası topluma uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve bu sözleşmelerden çekilme konusunda asgari standartların belirlenmesi gere ini dü ündürmü tür. Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi, bu konuda Venedik Komisyonu’nu görevlendirmi tir. Venedik Komisyonu, Avrupa Konseyi üyesi 47 devletten 29’unun, uluslararası sözleşmelere katılmak ve sözleşmelerden çekilmek konusunda Parlamento onayını açıkça düzenledi ini tespit etmi tir. çlerinde Türkiye’nin de yer aldı ı kalan 17

devletin ise, Parlamento onayını, sadece uluslararası sözleşme melere katılmak konusunda açıkça düzenlediğini belirtmiştir. Yukarıda da açıklandığı gibi Türkiye, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve kararı çıkarılabilecek konulardaki anayasal düzenlemeleri (özellikle md 90 ve 104/17) ile bu konudaki sınırları çizmektedir.

Venedik Komisyonu'nun, 18-19 Mart 2022 tarihinde yaptığı 130. oturumunda kabul edilen, Uluslararası Sözleşmelerin Onaylanması ve Çekilme İhbarının Yapılmasına İlişkin Çeşitli Hukuk Prosedürlerine Dair Raporu'nda, Avrupa Konseyi üyesi ülkeler olmak üzere toplam 71 ülkenin uluslararası sözleşmeleri onaylama ve bunlardan çekilme usullerine ilişkin iç hukuk düzenlemeleri ele alınmaktadır. Komisyon, devletlerin iç hukuk düzenlemelerine ilişkin yaptığı karşılaştırmalı incelemede, ülkelerin parlamenter sistem ile mi yoksa (yarı) başkanlık sistemiyle mi yönetildiğini de dikkate almıştır. Venedik Komisyonu, uluslararası sözleşme melere ilişkin gerek onaylama gerekse çekilme kararlarının **parlamento** onayıyla olması gerektiğine dair normatif argümanları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi **ilkeleriyle** daha uyumlu gördüğü için, daha güçlü ve inandırıcı bulmaktadır (paragraf 3, paragraf 290).

(Venedik Komisyonu Raporu, Erişim tarihi 01.09.2022)

[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)001-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)001-e)

Raporun Türkçe özeti için bakınız

<https://esikplatform.net/documents/daf445406a00fddfc64aad4ce0660318?1661011784>

Venedik Komisyonu Raporu'na göre, Sözleşmelerin onayı ve onlardan çekilme hiçbir zaman tek bir organa bırakılmamakta, aksine yasama ile yürütmenin işbirliği gerekmektedir (paragraf 275 ve 276). Parlamento katılımını güçlendirme yönünde genel bir eğilim görülmektedir (paragraf 278). Yönetim biçiminin (yarı) başkanlık olması, çekilme kararının parlamento/yasama organı kararıyla alınmasının önünde engel teşkil etmemektedir. Yani, yasama organının çekilme kararında aktif ve önemli bir rol oynaması parlamenter sistemle yönetilen ülkeler ile kısıtlı değildir (paragraf 279). İnsan haklarına ilişkin sözleşmeler, çoğunlukla gerek onaylanma gerekse çekilme kararında parlamento katılımı aranan sözleşme kategorisine girmektedir (paragraf 287).

Venedik Komisyonu Raporu'nun "Sözleşmelerden Çekilme İhbarında Parlamentonun Katılımını Destekleyen Argümanlar" isimli bir bölümünde vurgulandığı gibi, sözleşmelerden çekilme ihbarında parlamentonun katılımını sağlamak yönünde net bir eğilim mevcuttur. Bu durum, özellikle parlamentonun katılımıyla onaylanmış sözleşmelerde geçerlidir. Bu gibi sözleşmeler, genellikle insan hakları ve temel haklar üzerine sözleşmeler olmakla birlikte, bunlarla kısıtlı değildir. Sözleşmelerin gerek onay gerekse çekilme ihbarı amaçlarında parlamentonun katılımı, son 20-30 yılda ortak ve yaygın bir pratik olmuştur (paragraf 287). Halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşan yasama organının katılımı, kararlara daha güçlü bir demokratik zemin sağlamak görüşü, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkelerine dayanmaktadır (paragraf 288).

Sözleşmeler, fonksiyonel açıdan bakıldığında, uluslararası tırlımı yasalarıdır (internationalized legislation). Çeşitli hukuk düzeni açısından önemlidirler ve özellikle insan

hakları sözle meleri söz konusu oldu unda insanların yasal durumlarına etkileri vardır. Bu açıdan bakıldı nda, sözle melerden çekilme kararları, sadece kamu otoritelerine yönelik de il, tüzel ve gerçek ahıslara uygulanabilir yasal mevzuatın da de i mesi demek oldu u için “negatif yasa yapımı/mevzuat” anlamına gelir. nsan hakları sözle melerinden çekilme, ço unlukla, ki ilerın korunması için aslı garantilerin azalmasıyla ve/veya bu garantilerin izlenmesi ve uygulanmalarını güçlendirmesi için var olan usullerin veya kurumsal mekanizmaların yok olmasıyla sonuçlanır. Bu yüzden, bir sözle meden çekilme, onun onaylanmasının kar ıtıdır ve tam da o sebeple, parlamento katılımında simetri sa lanmalıdır (paragraf 288).

IX

Birle ik Krallık ve Güney Afrika emsal kararları da incelenmelidir

Türkiye’de oldu u gibi uluslararası hukukta da çekilmenin kurallarının açıkça belirlenmemi oldu u hallerde, bu kuralları belirlemek konusunda görev, yargıya dü mektedir. Dr. rem Berksoy’un i aret etti i gibi yakın zamanda bu tür davalar ile kar ıla an yüksek yargı organları, erkler ayrılı ı üst normuna göre kararlarını vermi lerdir. (Ek 4. Dr. Ö r. Üyesi rem Berksoy’un stanbul Sözle mesi Danı tay Davalarındaki Davalı Cumhurbaşkanlı ı Argumanları ba lıklı bilgi notu)

Örne in;

1. Birle ik Krallık’ta, uluslararası sözle melerden çekilmeyi düzenleyen bir hukuk kuralı ya da yerle ik içtihat yoktur. Geleneksel olarak, uluslararası sözle me yapımı, Yasamanın onayına ihtiyaç duymayan bir yürütme yetkisi olarak kabul edilir. Yüksek Mahkeme, usulde paralellik ilkesi gere i, uluslararası sözle melerden çekilmek konusunda da Yürütme yetkili kabul eder. İlk defa, **insan haklarını** ve **hukuk düzenini** etkileyen bir çekilme kararını (Brexit) denetlemek durumunda kalan Yüksek Mahkeme, hukuk düzenini ve hakları etkilemesi halinde, çekilme kararının Yürütmenin yetkisine terk edilemeyece ine karar vermi tir. Yani, Birle ik Krallık hukuku usulde paralellik ilkesine göre yorumlandı nda yürütme, bir uluslararası sözle meden çekilme konusunda tek yetkili iken; Yüksek Mahkeme ve davayı ondan önce gören alt mahkemeler de, çekilmenin, iç hukuk üzerindeki etkisini göz önünde bulundurarak, **yasamanın ön izninin gere ine** karar vermi lerdir (Birle ik Krallık Yüksek Mahkemesi: 2017). (Birle ik Krallık Yüksek Mahkemesi, R (on the application of Miller) v. Secretary of State for Exiting the European *Union* [2017] UKSC 5.)

2. Güney Afrika’da yürütme, Parlamenteonun ön onayını almadan, Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü’nden çekilme bildirimini yapmı tır. Yine Güney Afrika’nın da, uluslararası sözle melerden çekilmeyi düzenleyen bir hukuk kuralı yoktur ve konu, o zamana kadar yargının dikkatini çekmemi tir. Güney Afrika Anayasası’nın 231/2. maddesine göre, bir **uluslararası** sözle me ancak yasama organınca onaylanmasından sonra Cumhuriyeti ba lar. Güney Afrika Yüksek Mahkemesi, aynı usulün, çekilme için de geçerli oldu una ve çekilme kararının, Parlamenteonun ön onayını gerektirdi ine karar vermi tir. Ayrıca, Yüksek Mahkeme’ye göre, **Parlamenteonun ön onayı olmaksızın çekilme kararı, “usuli olarak**

akıl dı ıdır” çünkü **ıç hukukun Sözle meye yaptı ı atıflar ve uyumla tırıcı mevzuat, çekilme kararından sonra da yürürlükte kalmaya devam etmektedir** (Güney Afrika Yüksek Mahkemesi: 2017). (Güney Afrika Yüksek Mahkemesi, Democratic Alliance v. Minister of International Relations and Cooperation and Others [2017] ZAGPPHC (83145/2016).

Her iki yüksek mahkeme kararı da, temel haklar, hukuk düzeni gibi alanlarda uluslararası sözleşmelerden çekilme artılarını belirlerken parlamento onayına vurgu yaparak ulusal ve uluslararası yükümlülüklerinin belirlenmesine demokratik katılım yolunun açık olmasının önemine vurgu yapmışlardır. Temyiz incelemesi sırasında bu emsal kararların *da* incelenmesi talebimiz bulunmaktadır.

X

9 SAYILI CUMHURBA KANI KARARNAMES 'N N 3. Ve 4. MADDELER ANAYASAYA AYKIRIDIR

Yukarıdaki açıklamalar aynı zamanda stanbul Sözle mesi'nden çıkışı leminin dayandırıldığı 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin anayasaya aykırılık olduğu turdu unu açıkça ortaya koyan argümanlardır. Kararname'nin anayasaya aykırılık itirazı incelemesi sırasında yukarıdaki itirazlarımız da dikkate alınmalıdır.

Öncelikle vurgulamak isteriz ki, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin geçerlilik alanı stanbul Sözle mesi'ni kapsamamaktadır.

9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 2. Maddesi öyledir:

“Onaylama ve onaylamanın uygun bulunması

“MADDE 2- (1) Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andla malar Cumhurbaşkanlığı kararı ile onaylanır. Bir milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen haller dı ında, onaylamanın veya katılmanın Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından bir kanunla uygun bulunmasına ba lıdır.

(2) Milletlerarası bir andla maya dayanılarak yapılan uygulama andla maları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari veya teknik andla malar Cumhurbaşkanlığı tarafından do rudan onaylanır.

(3) Ekonomik, ticari veya teknik münasebetleri düzenleyen ve süresi bir yılı a mayan andla malardan; Devlet maliyesi bakımından yüklenme gerektirmeyen, ki i hallerine ve Türk vatandaşlarının yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmayan andla malar Cumhurbaşkanlığına do rudan onaylanır.

(4) Türk kanunlarına de i iklik getiren hükümler içeren her türlü milletlerarası andla manın onaylanması veya bunlara katılma, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylamanın veya katılmanın uygun bulunmasına ili kin bir kanun çıkarılmasına ba lıdır.”

Maddenin 1. ve 4. fıkraları TBMM tarafından kanunla uygun bulunması gereken andla maları, 2 ve 3. Fıkraları ise, Cumhurbaşkanlığı tarafından doğrudan onaylanacak olan andla maları düzenlemektedir.

Aynı kararnamenin 3. Maddesinin geçerlilik alanı da bu 2 ve 3. Fıkralardaki **a) uygulama andla maları ve b) kanunun verdi i yetkiye dayanılarak yapılmı olan ekonomik, ticari veya teknik andla malarıdır**. Bu nedenle, Anayasa madde 90/3 ile paralel biçimde İstanbul Sözleşmesi gibi temel insan haklarıyla ilgili ve yasa ile uygun bulunmuş olan uluslararası sözleşmelerini kapsamamaktadır.

"Onaylama

MADDE 3- (1) Milletlerarası andla maların onaylanması, bunların feshini ihbar etmemek suretiyle yürürlük süresini uzatma, Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin yürürlüğe konulması için gerekli bildirimleri yapma, milletlerarası andla maların uygulama alanının de i t i ni tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirmeye, Cumhurbaşkanlığı kararı ile olur.

(2) Onaylama konusu olan milletlerarası andla manın Türkçe metni ile andla mada muteber olduğu belirtilen dil veya dillerden biri ile yazılmış metni, onaylamaya ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararına ekli olarak Resmî Gazete'de yayımlanır.

(3) Bir milletlerarası andla manın veya Türkiye Cumhuriyetini bağlayan bir milletlerarası andla manın belli hükümlerinin Türkiye Cumhuriyeti bakımından yürürlüğe girdiği, bir milletlerarası andla manın uygulama alanının de i t i ni, uygulanmasının durdurulduğu ve sona erdiği tarihler; Cumhurbaşkanlığı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete'de yayımlanır. Bir milletlerarası andla manın yürürlük tarihinin tespitine dair Cumhurbaşkanlığı kararında belirtilen yürürlüğe girişi tarihinde kanun hükmünü kazanır."

Anayasanın 104/b-5 hükmünde, **"milletlerarası andla maları onaylamak ve yayımlamak"** görevine yer verildiği görülmektedir. Burada fesih ile ilgili bir hüküm yoktur. Fesih kararını **yayımlamak** ile ilgili bir hüküm de yoktur.

Kaldığı ki, yine Anayasanın 104. maddesinin 17. fıkrasında yer alan **"Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır."** hükmü gereğince, dava konusu Cumhurbaşkanlığı Kararının dayanağını teşkil eden 9 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi Anayasa'nın 90. maddesiyle çelişen ifadeler içerdiği için en üst norm olan Anayasa'daki hükümlerin uygulanması gerektiği de ortadadır.

- Kanun ile düzenlenen konuda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmayacağı gibi, Kanunüstü norm ile düzenlenip kanun ile uygun bulunan norm, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile hiç (evleviyetle) düzenlenemez.
- Kararname ile düzenlenemeyecek bir konu Cumhurbaşkanlığı Kararını ile hiç (evleviyetle) düzenlenemez.

Çünkü Cumhurbaşkanlığı Kararları, Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayanan B REL idari i lemlerdir. (Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Resmi İnternet Sitesinden makale, Yeni Hükümet Sisteminde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Cumhurbaşkanlığı Kararının Nitelik Farkı Ve Hukuki Sonuçları, Serefba, Doç. Dr., Hacı **Bayram** Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi ve TBMM Müaviri; Yasin Söyler, Dr., Raportör, Cumhurbaşkanlığı (https://anayasa.gov.tr/media/6104/seref_iba.pdf)).

Uluslararası anlaşmaların onaylanarak yürürlüğe konulması yetkisi, yasama ve yürütme yetkilerinin iç içe geçtiği bir yetkidir. Prof. Dr. Kemal Gözler, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkışı kararını ve yürütmeyi durdurma talebinin reddi kararını da erlendirdiği makalesinde u noktaları vurgulamaktadır:

"Anayasa, m.104/17'deki altı ayrı ayrı incelemeye gerek kalmaksızın, sadece birinci art bakımından dahi milletlerarası andla maların ... Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmesinin Anayasaya aykırı olduğu söylenebilir. Çünkü 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanarak Cumhurbaşkanınca onaylanan, yayınlanan, yürürlüğe konulan, yürürlük tarihi ve uygulama alanı tespit edilen, sona erdirilen, uygulaması durdurulan milletlerarası andla ma, Türk hukukunda kanun de erindedir (hatta temel hak ve özgürlüklere ilişkin olanlar kanun üstü de erdedir). Hâliyle bunların yapılması, yürütme yetkisine ilişkin de il, yasama yetkisine ilişkin bir husustur, dolayısıyla Anayasa, m.104/17, birinci cümle uyarınca, bu konular, yürütme yetkisine ilişkin olmadıkları için, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmesi yasak olan alanda bulunur. Bunların Anayasayla veya 244 sayılı Kanunun mülga ilk dört maddesinde olduğu gibi kanunla düzenlenmesi gerekirdi. Cumhurbaşkanına milletlerarası andla maları onaylama, yayınlama, yürürlüğe koyma, yürürlük tarihi tespit etme, sona erdirme, uygulanmasını durdurma ve benzeri yetkilerin verilemeyeceğini de il, bu yetki verme hususunun Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemeyeceğini, bu düzenlemenin Anayasayla veya kanunla yapılması gerektiğini söylüyoruz. Zira kanun hükmünde olan bir i lemin yürürlüğe konulması, yürürlükten kaldırılması i lemi de kaçınılmaz olarak kanuna, yani yasama yetkisine ilişkin bir husustur. Dolayısıyla bu hususun Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenmesi Anayasa, m.104/17'e aykırı olur. Cumhurbaşkanına milletlerarası andla maları sona erdirme yetkisi verilecekse bu yetki Cumhurbaşkanına ya Anayasayla, ya da Anayasaya uygun bir ekilde Kanunla verilmelidir. Yürürlükte olan ve kanun hükmünde olan bir milletlerarası andla manın sona erdirilmesi yasama yetkisine ilişkin bir konudur. Bu konu Anayasa, m.104/17 uyarınca Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Bu konu 244 sayılı Kanun döneminde olduğu gibi Kanunla düzenlenmelidir."

Prof. Ergun Özbudun'un görüşü de 15/07/2018 tarihli 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3. maddesinin Anayasaya aykırı olduğu yönündedir. Prof. Ergun Özbudun'un konuya ilişkin açıklamaları şöyledir:

"15 Temmuz 2018 tarihli 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin ilk fıkrasıyla Cumhurbaşkanına tanınan yetkinin de Anayasaya aykırı olduğu unu hatırlatmak gerekir. Bu hüküm, Cumhurbaşkanlığı kararıyla milletlerarası

andla maların sona erdirilebilece ini düzenlemektedir. Anayasanın 90'inci maddesinin be inci fıkrası kar ısında milletlerarası bir andla madan Cumhuriyet kanlı ı kararnamesiyle çekilmek ne ölçüde Anayasaya aykırıysa, Cumhuriyet kanlı ı kararnamesinin sundu u bir yetkiyle milletlerarası bir andla mayı Cumhuriyet kanı kararı yoluyla sona erdirmek de aynı ölçüde Anayasaya aykırıdır.”
"Bu açıklamalar, Cumhuriyet kanının fesih kararının temelindeki 9 sayılı Cumhuriyet kanlı ı kararnamesinin 3. maddesinin Anayasaya aykırı oldu unu göstermektedir. Bu anayasaya aykırılık sorunu, Cumhuriyet kanının stanbul Sözle mesini fesheden 19 Mart 2021 tarihli ve 3718 sayılı kararını da Anayasaya aykırı hale getirmi tir.”

Gerekçeli karar anayasa madde 90'daki iki ayrı uluslararası anla ma tipini birbirine kar ı tıran yorumlar yapmaktadır

Anayasa 90. Madde çok açıktır:

Temel haklarla ilgili düzenlemeler TBMM katılımı ve onayı olmadan yapılamaz.

Anayasa'nın 90/2. Maddesi, Cumhuriyet kanının tek ba ına onama yetkisini düzenlemekte ve bu yetkiyi a a ıdaki noktalarda sınırlandırmaktadır:

- ekonomik, ticari veya teknik ili kileri düzenlemek,
- su?resi bir yılı as?mamak,
- Devlet *Maliyesi* bakımından bir yüklenme getirmemek
- kiş'i hallerine ve
- Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak niteliklerini birlikte ta ıyan uluslararası sözleşmelerle ilgili cumhuriyet kanı yetkisini düzenlemektedir.

Tüm bu durumlarda bile Cumhuriyet kanı Anayasa 90 gere ince iki ay içinde TBMM'ye bilgi vermek zorundadır. Yani bu seçenekte bile TBMM devrededir.

TBMM'yi sadece çok taraflı temel haklar konusunda, (belli ko ullarla) sadece iki ülke arasında mandalina, domates, bu day alı veri i anla malarında bile tamamen devre dı ı bırakmaya Anayasa 90 izin vermemektedir.

Danı tay 10. Daire ço unlu u gerekçeli kararının hiçbir yerinde davamız açısından bu ayrımı tartı mamı tır. 9 sayılı Kararname'nin anayasa 90. Maddenin tamamını keyfi biçimde yeniden biçimlendirdi i ve bunun hukuken uygun oldu unu anlatmaya çalı mı tır. Oysa ki bu yorum, Danı tay eliyle Cumhuriyet kanına otomatik olarak her istedi inde anayasayı de i tirme, belli anayasa maddelerini yok sayma, kanunları ilga etme, yeni kanunlar çıkarma yetkisi verme sonucunu do urur ki, Anayasa asla buna izin vermemektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin Anayasası "hukuk devleti" ve "kuvvetler ayrılı ı" ilkelerine dayanmaktadır.

Örnek Gösterilen Anayasa Mahkemesi Kararları Mevcut Davaya Uygun De ildir

Gerek D DDK'nın yürütmeyi durdurma talebinin reddi konusunda verdi i kararda, gerekçe

de Danı tay 10. Daire ço unlu u'nun gerekçeli kararında Anayasa Mahkemesi'nin 25 Haziran 2020 tarih ve E.2018/126, K.2020/32 sayılı kararı örnek gösterilmektedir. Bu karar, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 4'üncü ve 6'ncı maddelerinin iptali istemi hakkındadır. Oysa ki i bu davada talebimiz 3'üncü maddesinde iptale gidilmesidir. Anayasa Mahkemesi'nin anılan kararında 3'üncü madde hakkında yapılan bir de erlendirme yoktur.

Gerekçeli kararda uzun uzun Anayasa Mahkemesi'nin, 05/07/2010 tarih ve 6007 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında Bir Nükleer Güç Santralının Tesisine ve letimine Dair birli ine li kin Anla manın Onaylanmasının Uygun Bulundu u Hakkında Kanun'un 1. maddesinin Anayasa'ya aykırı oldu u iddiasıyla açılan iptal davası sonucunda verdi i 31/05/2012 tarih ve Esas:2010/92, K:2012/86 sayılı karara atıf yapılmaktadır. Karar nükleer santral ile ilgili ikili bir anla manın usulüne göre yürürlü e girdikten sonra Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilip edilemeyece ine ili kindir. Bu iptal talebi "*milletlerarası anla maların Türk hukuk düzenindeki yeri ve anayasal denetiminin, Anayasa'nun 90. maddesinin son fıkrasında, 'Usulüne göre yürürlü e konulmu milletlerarası anla malar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine ba vurulamaz' biçiminde düzenlendi i*" hatırlatılarak reddedilmi tir.

Akkuyu Nükleer Santrali ile ilgili Danı tay Onuncu Dairesi'nce verilen 09/06/2015 tarih ve E:2011/8967, K:2015/2814 sayılı kararı da aynı içeriktedir. Burada da, uluslararası andla maların iptali ba vurularında sadece yetki ve ekil yönünden yargısal denetiminin yapılabilece i sonucuna ula ılmı tir.

Akkuyu Nükleer Santral kararının davamızla ne tür bir ilgisi oldu u gerekçeli karardan anla ılmamaktadır. Sürekli olarak vurgulanan Anayasa'nın 104. Maddesi ile davalı cumhurbaşkanına verilen "uluslararası andla maları onaylama yetkisi"nin, Anayasa'nın 90. Maddesini yürürlükten kaldırdı ı iddiasını kabul ettirme çabası olarak da yorumlanması mümkündür. Böylece 90. Madde ile TBMM'ye verilen yasama / yasa ile uygun bulma / yasa haline getirme gibi TBMM'nin kritik rolü aslında davalı cumhurbaşkanına nakledilmek mi istenmektedir sorusu do maktadır.

Danı tay 10. Dairesi ço unlu unun, TBMM'nin kimi anayasal görevlerini davalı cumhurbaşkanına aktarma çabası politik olarak dü üdürücü, ama hukuksal olarak yürürlükteki anayasal mevzuata açıkça aykırıdır. Davalı cumhurbaşkanına Anayasa ile, yasayla verilmeyen yetki, yargı eliyle verilmeye çalı ılmaktadır.

Gerekçeli kararda, Cumhurbaşkanının tek ba ına akdetti i Akkuyu Nükleer Santral gibi ikili anla maların yargı tarafından iptal edilmesi halinde çıkacak ulusal ve uluslararası düzeydeki ciddi sorunlara da de inilmektedir ve adeta hislerimize tercüman olunmaktadır:

"Usulüne göre yürürlü e konulmu bir milletlerarası andla manın, Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmesi, Devletin o andla mayla kabul etti i yükümlülüklerini yerine getirememesi neticesini ortaya çıkaracaktır. Bu hâl tartı masız olarak Devleti,

uluslararası hukuk karısında zor durumda bırakacak, Devlet andla manın niteli ine ve kapsamına göre birtakım yaptırımlara maruz kalabilecek ve uluslararası alandaki saygınlı unun zarar görmesi söz konusu olabilecektir. Bu nedenle, anayasa koyucu, milletlerarası andla maların onaylanmalarının ardından iptale konu olabilmemesinin uluslararası hukuk açısından Devleti bir takım ciddi sorumluluklar altına sokabilece ini dü ünümü ve onları Anayasal denetimin di nda tutmu tur..."

ki ülke arasındaki ekonomik bir anla manın iptal edilmesi devlet açısından bu kadar sorun yaratacak ise, milyonlarca kadın ve kız çocu unun hayatta kalıp kalmayaca mını ve hayatta kaldı ı takdirde sürdürece i hayattaki iddete maruz kalma biçim ve dozunu ilgilendiren çok uluslu bir sözle menin iptalinin yarataca ı sorunların bunun kat be kat üstünde olaca ı açıktır.

Nitekim, Türkiye'nin sözle meden çıkı kararı tüm dünyada bir ok etkisi yaratmı tır. Sözle meden çıkı kararının hemen ardından, 02 Nisan Cuma 2021 tarihinde ortak açıklama yayınlayan Avrupa Konseyi üyesi 27 ülke, "*Türk Hükümeti'ni fesih bildirimini geri çekmeye ve stanbul Sözle mesi'ne olan ba lılı nı yenilemeye*" ça ırmı tır. Ortak açıklamada "*Türkiye'de kadın haklarının korunmasını tehlikeye atan, Avrupa ve ötesindeki tüm kadın ve erkeklere rahatsız edici bir mesaj veren bu kararı anlamak zor*" ifadelerine yer verilmi tir.(<https://www.gazeteduvar.com.tr/avrupa-konseyi-uyesi-27-ulkeden-turkiyeye-fesih-bildirimini-geri-cek-haber-1518001> Eri im tarihi: 01.09.2022)

Konuyla do rudan ilgisi olmayan kararlara uzun uzun yer verilirken, nedense **davamızla daha do rudan ilgili** ve **daha yakın tarihli** Anayasa Mahkemesi kararlarından söz edilmemektedir. **Örne in;**

Anayasa Mahkemesi 29/4/2021 tarih; 2020/71 E. numaralı dosyada, (65) numaralı Cumhurbaşkanlı ı Kararnamesi'nin 1. maddesiyle ekli (1) Sayılı Liste'de yer alan kadroların ihdas edilerek (2) numaralı Cumhurbaşkanlı ı Kararnamesi'nin eki (III) Sayılı Cetvel'in ilgili bölümlerine eklenmesinin, konu bakımından, yetki yönünden Anayasa'ya aykırı oldu una ve iptaline karar vermi tir. Söz konusu kararda; "*Anayasa'nın 130. maddesinde üniversitelerin kanunla kurulaca ı vurgulanmı olup dava konusu kuraldaki üniversite ö retim elemanlarının kadrolarının düzenlenmesine ili kin husus Anayasa'da Cumhurbaşkanlı Kararları/Kararnameleriyle düzenlenece i özel olarak öngörülen konulara ili kin de de ildir. Bu itibarla Anayasa'nın 130. maddesi ba lamında 104. maddesinin on yedinci fıkrasının üçüncü cümlesine aykırı ekilde düzenleme yapıldı ı anla ılmaktadır. Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle kuralın Anayasa'ya aykırı oldu una ve iptaline karar vermi tir*" denmi tir.

Bu yeni AYM kararında da görülece i üzere, "**üniversitelerin kanunla kurulaca ı**" hükmü nedeniyle, ö retim elemanlarının kadrolarının düzenlenmesi bile **(anayasada açıkça bu yetki yazılmadı ı için)** Cumhurbaşkanlı Kararları/Kararnameleriyle yapılamaz iken; temel hak ve özgürlüklere dair uluslararası bir sözle meden sadece bir Cumhurbaşkanlı Kararı ile

çıkma hukuka mümkün olamaz. Bunun hukuka aykırı oldu u açıktır.

**

Kısaca özetlemek gerekirse;

- Danı tay Onuncu Dairesi'nin gerekçeli kararında, her a amada ileri sürdü ümüz halde 9 sayılı Cumhurba kanlı ı Kararnamesi'nin 3'üncü maddesinin Anayasanın 104'üncü maddesinin 17'nci fıkrasında yer alan ve Cumhurba kanının yetkilerini kısıtlayan altı ko ul açısından bir de erlendirmesi yapılmamı tır.
- Cumhurba kanının 19/03/2021 tarihli 3718 sayılı kararının temelinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin stanbul Sözle mesi'nden geri çekilmeyi veya bu Sözle meyi feshetmeyi uygun gören özel bir kanun yer almamaktadır. 6251 sayılı onay kanunu yürürlükte ve sözle me hükümleri bu yasa sayesinde iç hukuka dahil olmu tur. TBMM'nin uygun bulma kanunu uyarınca onaylanarak yürürlü e giren bir milletlerarası adla manın feshi ancak TBMM'nin uygun bulma kanununu yürürlükten kaldırması veya sona erdirmeyi uygun buldu una ili kin yeni bir kanun çıkarması sonrasında alınacak bir Cumhurba kanı kararı ile mümkün olabilecektir. Danı tay Onuncu Dairesi'nin gerekçeli kararında, buna ili kin bir açıklama yoktur.
- Sözle menin iç hukuk olarak uygulanmasını güvence altına alan 6284 sayılı yasanın 2. Maddesi de yürürlükte. Bu yönüyle de Cumhurba kanının 19/03/2021 tarihli 3718 sayılı kararı, Anayasaya aykırı olup iptali gerekmektedir. Ancak Danı tay Onuncu Dairesi'nin gerekçeli kararında bu konuda da bir açıklama yoktur.
- Gerekçeli kararda 31/05/1963 tarih ve 244 sayılı Kanun döneminde de Bakanlar Kurulunun Meclis ön onayı olmadan fesih kararları oldu u iddia edilmektedir. Oysa ki, Bakanlar Kuruluna verilen bu yetki, kanun ile (kanun sayısı 244) verilen bir yetkidir. NATO Sözle mesi gibi ticari, ekonomik, askeri sözle meleri düzenlemektedir. Yasada "temel hak ve özgürlüklere ili kin uluslararası sözle me" gibi bir kategori yoktur. Örne in, Bakanlar Kurulu kararıyla feshedilen "Sportif Kar ıla malarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin iddet Gösterilerine ve Ta kınlıklarına Dair Avrupa Sözle mesi"nin hiç bir maddesi, bir hakkı düzenlememektedir. Kaldı ki, 1963 tarihli yasa yürürlü e girdi inde Anayasanın 90. maddesi de i ikli i bulunmamaktadır. Keza Anayasanın 104/17 fıkrasıyla 2017'de Anayasaya getirilen "temel haklar, ki i hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurba kanlı ı kararnamesiyle düzenlenemez" emredici yasa ı da 1963 tarihinde yoktur. Sonraki kanun önceki kanunları ilga eder; üst norm alt normları ilga eder. Anayasa ya da kanunla düzenlenen bir yetkinin kanun olmadan bir ba ka merciye devri hukuk devletlerinde imkansızdır. Kaldı ki davalı cumhurba kanlı ı savunmanları bile insan haklarını düzenleyen sözle meler bakımından bakanlar kurulunun fesih kararlarına örnek verememi tir. Danı tay 10. Dairesi'nin ço unlu u da temel haklarla ilgili bir sözle meden do ru bir çıkı örne i bulamadı ı için gerekçeli kararında Akkuyu Nükleer Santrali ile ilgili ikili anla ma örne i vermi tir.
- Danı tay 10. Daire ço unlu unu, uluslararası sözle melerin yürütülmesinden/ uygulanmasından yürütme sorumludur; bu nedenle sözle melere hem taraf olurken, hem de taraf olmaktan çıkarken tek ba ma cumhurba kanı tek yetkilidir iddiasındadır. Bu

iddia hem hukuken, hem de siyaseten çok tehlikeli bir iddiadır. stanbul Sözle mesi'nden çıkı ile ilgili anayasal düzeni alt üst eden bu karar hukuken kesinle ti i takdirde

- Tüm uluslararası sözleşmelerden davalı cumhurbaşkanı'nın tek kişilik (ve Anayasa Mahkemesi'nin doğrudan denetimine kapalı) bir CUMHURBAKANLI I KARARI ile çıkı mümkün olacaktır. TBMM Başkanı Mustafa Kentop'un, sözleşmeleri feshetme yetkisinin cumhurbaşkanı'nda olduğunu belirterek, bunun Montrö Bozular Sözleşmesi için de geçerli olduğunu yönündeki sözleri bir rastlantı değildir.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/sentopun-istanbul-sozlesmesinin-iptali-tartismalarina-montro-ornegi-vermesine-tepki-gosterildi-1823306>, Erişim tarihi: 1 Eylül 2022)

- Medeni Yasa, Borçlar Yasası, Türk Ticaret Yasası dahil tüm yasaların yürütme yetkisi, yürütmenin başı sıfatıyla cumhurbaşkanı'na aittir (eski düzenlemede bakanlar kurulu idi). Danıştay 10. Daire çoğunluğunun gerekçeli kararı kesinle ti i takdirde, davalı cumhurbaşkanı (davamız özelinde stanbul Sözleşmesi'nin onay yasası olan 6251 sayılı yasa ile sözleşmeye açıkça atıfta bulunan 6284 sayılı yasayı tek kişilik (ve Anayasa Mahkemesi'nin doğrudan denetimine kapalı) bir CUMHURBAKANLI I KARARI ile yürürlükten kaldırabilecektir.

Bu da artık, kadına karşı iddetin de ötesinde, ülke toprakları üzerinde yayan ya da bulunan hiç kimsenin hukuk güvenliğini kalmadığını anlamına gelmektedir.

- Gerekçeli karardaki bir başka argüman da, stanbul Sözleşmesi'ndeki, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne yapılacak bildirimle Sözleşmenin taraf devlet açısından feshedebileceği düzenlemesidir. Sözleşmenin 80. Maddesindeki bu bildirim davamızla ya da iç hukukumuzla bir ilgisi yoktur. Her bir devletin (elbetteki evrensel hukuk ve kendi iç hukuklarındaki prosedürlere uyarak) sözleşme imzalamaya hakkına erişilmektedir.

ç hukuktayürürlükteki mevzuat yeterli değildir

stanbul Sözleşmesi, öncelikle kadınların olmak üzere tüm bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruma amacı gütmekte, iddetin her türlüünü yasaklamakta; taraf devletlere iddeti önleme yükümlülüğü getirmektedir. Sözleşme, kadınlara yönelik iddet konusunda temel hukuki standart ve en kapsamlı uluslararası sözleşme kabul edilmektedir (Venedik Komisyonu: 2021).

Sözleşmenin getirdiği düzenlemelerin birçoğunun iç hukukta karşılığı yoktur. Sözleşme uluslararası hukuk açısından da iddet konusunda en son yapılan düzenleme olduğunu için getirdiği yeni hükümler nedeniyle uluslararası hukukta da benzeri yoktur. Örneğin;

- Sözleşme, genel bir çerçeve olarak, kadına karşı iddetin, kadınlarla erkekler arasında

tarihten gelen e it olmayan güç ili kilerinin bir tezahürü oldu unu ve bu e it olmayan güç ili kilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlü üne, kadınlara kar ı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerinin engellenmesine yol açtı nı tespit ederek; iddetin önlenmesi için her alanda e itli in sa lanması gerekti inin altını çizmektedir.

- Sözle me devletlerin iddeti önleme görevine vurgu yapmakta ve bu çerçevede e itimden hukuk, sa lık vb. tüm alanlarda önleyici çalı maların neler olaca ına ili kin kurallar getirmektedir.
- Sözle menin en önemli yeniliklerinden biri, kadın danı ma merkezleri/sı nınaklar, cinsel iddet kriz merkezleri, alo iddet hattı gibi ülke çapında yaygın kurumsal mekanizmalar öngörmekte ve bu mekanizmalarda verilecek hizmetlerin/desteklerin standartlarını belirlemesidir.
- Yine en önemli yeniliklerden biri de, denetim mekanizmaları öngörmesidir. Sözle me'nin 66. Maddesi uyarınca Sözle menin Taraflarca uygulanmasını izlemek üzere 15 üyeden olu an "**Kadınlara yönelik iddetle ve aile içi iddetle mücadele konusunda uzmanlar Grubu**" (GREVIO) olu turulmu tur. Türkiye'de bunu kar ılayacak bir mekanizma yoktur. Ayrıca, 67 madde uyarınca Sözle meye Taraf ülkelerin temsilcilerinden olu an bir **Taraflar Komitesi** kurulmu tur. Sözle me iddetle mücadeleyi partiler üstü bir konu, herkesin ortak sorumlulu u olarak gördü ü için 70. Maddesi ile sözle menin uygulanmasında ulusal parlamentolara da önemli bir izleme rolü vermi tir. Maddeye göre taraf devletler GREVIO raporlarını kendi ulusal parlamentolarına sunacaklardır. Bütün bunlara ek olarak Avrupa Konseyi Parlamenter Asamblesi de, Sözle menin uygulamalarını düzenli aralıklarla de erlendirmeye davet edilecektir.
- Sözle me iddet suçları konusunda uluslararası i birli i üzerine (veri payla ımı, göç, sı nınma hakkı vb) çe itli düzenlemeler içermektedir. Sözle meden çekilmesi halinde Türkiye ve iddet ma durları, Sözle me'nin bu hükümlerinden faydalanamayacaktır.

Türkiye iç hukukunda bu çerçeveyi kar ılayan düzenlemeler yoktur. Belediyelere sı nınak açma yükümlülü ü getiren düzenlemeyi izleme mekanizması yoktur ve yasa tam olarak uygulanmamaktadır. Yine 6284 sayılı iddet yasası da eksiktir ve yasanın 2. Maddesinde bu eksiklik kabul edilerek yasada hüküm bulunmayan hallerde stanbul Sözle mesi'nin uygulanaca ı açıkça yazılıdır. Kaldı ki, stanbul Sözle mesi'nin izlenmesi için, Sözle me ile olu turulan ulusal ve uluslararası denetim mekanizmasının Türkiye hukukunda ve devlet mekanizmaları içinde hiçbir bir muadili yoktur.

Yürürlükteki mevzuat da etkili bir biçimde uygulanmamaktadır

Danı tay 10. Daire ço unlu unun gerekçeli kararında iç hukukun yeterli oldu unu anlatmak için gösterilen en önemli örneklerden birisinin 2021 yılında TCK'da yapılan de i iklik ile iddet suçlarının "bo anılan e e" kar ı i lenmesi halinin de nitelikli haller arasına alınması gösterilmektedir. Türkiye'de cinskirim boyutlarına ula mı olan kadın cinayetleri ve i kence boyutlarındaki iddet olayları kar ısında, infaz yasaları, cinsiyetçi yargı pratikleri gibi

yöntemlerle iddet suçları genellikle **cezasız** bırakılmaktadır. Gerçek durum bu cezasızlık hali iken; TCK'da yapılan bu küçük de i ikli e gerekçeli kararda iki ayrı yerde anlatacak kadar büyük önem vermek, kadına kar ı iddet sorununun yapısal do ası konusunda yüksek yargının yetersiz bakı açısını ortaya koymaktadır. Kaldı ki bu düzenleme de "bo anılan e " ibaresi ile hem stanbul Sözle mesi'nin 4. Maddesindeki medeni hal ayrımcılı ı yasa ına, hem de anayasanın e itlikle ilgili 10. Maddesine açıkça aykırıdır.

Gerekçeli kararda iddetle mücadele konusunda önemle de inilen bir ba ka konu ise nsan Hakları Eylem Planı'dır. Bu plan stanbul Sözle mesi'nden çıkı tan hemen önce açıklanmı tır ve bugüne kadar da etkili bir biçimde uygulandı ını gören olmamı tır. Kadın cinayetleri ve iddetin hız kesmeden sürüp gitmesi de bunun en açık göstergesidir. Buna ra men iktidarın propaganda amaçlı bir uygulamasının gerekçeli kararda bu kadar önemli vurgulanması yargının ba ımsızlı ının yanısıra, yargıçların iç dünyasını yansıtan tarafsızlıkları konusunda da ciddi ku kular do masına neden olmu tur.

bu temyiz dilekçemizi inceleyecek D DDK'nın Sayın Yargıçlarından, hazırlayacakları gerekçeli kararlarında, ba ta anayasanın 138. Maddesi olmak üzere ulusal ve uluslararası mesleki etik kuralları çerçevesinde daha ba ımsız ve tarafsız ve de iddialarımızın bilimsel kar ılıklarını da sunan bir gerekçeli karar beklentimizi de buraya not etmek isteriz.

Bu çerçevede Sayın Mahkemeye hatırlatmak isteriz ki;

- Türkiye Cumhuriyeti devleti, Nahide Opuz kararı ile Avrupa nsan Hakları Mahkemesi, “yargı makamlarının, kadına yönelik iddet konusunda gereken hassasiyeti göstermemesi ve sanıkların iddet eylemlerinin cezalandırılmaması gerçe i kars?ısında; kadınların iddetten korunması açısından toplumsal cinsiyet ayrımcılı ına dayalı bir hak ihlali bulundu u" gerekçesi ile mahkum edilmi ti. Opuz kararı özellikle kadına yönelik iddet davalarında süregiden cezasızlık sorunu açısından önemlidir. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti, bir kadını iddetten koruyamayarak öldürülmesine neden oldu u için cezalandırıldı ı Opuz davası nedeniyle hala Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'nun izlemesi altındadır. Türkiye tarafından, Opuz grup davaları için düzenli olarak Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu'na rapor sunulmaktadır; gözlem altındadır.
- TBMM'de sürekli iddet komisyonları kurulmakta, ama bu komisyonlar hiçbir soruna çare olmamaktadır. En son 9 Mart 2021 tarihinde 1280 sayılı kararla “Kadına Yönelik iddetin Sebeplerinin Tüm Yönleriyle Ara tırılarak Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla” Meclis Ara tırması Komisyonu kurulmu tur. Ama iddeti önleme konusunda hiçbir somut sonucu olmamı tır. Tıpkı önceki komisyonlar gibi:
 - 25 Kasım 2014 tarihinde 1077 sayılı kararla Kadına Yönelik iddetin Sebeplerinin Ara tırılarak alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi;
 - 18 Mayıs 2005 tarihinde 849 sayılı kararla Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik iddetin Sebeplerinin Ara tırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi;
 - 10 Mart 1998 tarihinde 535 sayılı kararla Kadının Statüsünün Ara tırılarak Kadınlara Kar ı Her Türlü Ayrımcılı ın Önlenmesi Sözle mesinin Ya ama

Geçirilmesi için Alınması Gereken Tedbirleri Tespit Etmek Amacıyla Meclis Araştırması Komisyonu gibi...

- Huzurdaki davamızın davalısı Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın (dönemin Başbakanı sıfatıyla imzaladığı ve iddetle mücadele konusunda mükemmel bir eylem planı olan 2006/17 sayılı **Çocuk ve Kadınlara Yönelik İddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi için Alınacak Tedbirler** konulu genelge halen yürürlükte değildir. Ancak yayınlanmasını izleyen yılın dışında kesinlikle uygulanmamış ve artık unutulmuştur.
- TCK'nın 96. Maddesi kadına karşı iddetin belli biçimlerini ve sistematik iddeti i kence/eziyet olarak düzenlemekte ve artırma yaptırımları getirmektedir. Buna rağmen yürürlüğe girdiği 1 Haziran 2005 tarihinden beri uygulanmamaktadır.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

XI

Kadına karşı iddetle ve aile içi iddet konusundaki İstanbul Sözleşmesi'nden çıkışı kararı telafisi güç veya imkansız zararların doğmasına neden olmaktadır. Yürütmenin durdurulması talebimiz bulunmaktadır.

YUK md. 27 uyarınca, iddetin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari iddetin açıkça hukuka aykırı olması iddetleri nedeniyle temyiz incelemesi sonuna kadar yürütmenin durdurulması talebimiz bulunmaktadır.

Sözleşme, özel ya da kamusal alanda iddet içermeyen bir toplum, aile ve kişisel ilişkiler hedefi; iddet hatları, cinsel iddet kriz merkezleri gibi kurumsal düzenlemeler; maddelerin korunması, zararlarının giderilmesi ve failerin cezalandırılması konusundaki hükümleri nedeniyle ulusal mevzuatta yer almayan genişlikte hukuksal düzenlemeler içermektedir. Sözleşme meden çıkışı ile bu geniş kapsamlı düzenlemeler kaldırılacak; devletlerin sözleşme gereği kadına karşı iddetin ve ev içi iddetin ortadan kaldırılması konusundaki kısa, orta ve uzun vadeli politikalarına yol gösterme ve gelişmeleri izleme görevi olan uzman eylem grubu GREVIO'nun hiçbir yetkisi kalmayacaktır.

Bu nedenle sözleşme meden çıkışı konusunda bir **"kamu yararı"** bulunmadığı gibi; her gün en az üç kadının öldürüldüğü; çocuğa, kadına, LGBT+'lara ve mültecilere karşı iddetin her geçen gün daha da olağan hale gelmeye başladığı koşullarda sözleşme meden çıkışı sözü ve süreci bile kamu düzenini tehdit etmekte ve kamu düzeninin daha da bozulmasına neden olmaktadır.

Kadınların ve kız çocuklarının can güvenliklerini ve iddetsiz bir hayat hakkını korumak adına imzalanmış olan İstanbul Sözleşmesi'nin tarafı olmaktan çekilmenin daha fazla yıkıma yol açacağı açıktır. Tüm bu nedenlerle yürütmenin durdurulması talebimiz bulunmaktadır.

XI

Duru ma talebimiz bulunmaktadır:

Adil yargılanma hakkının gerçekte edilmesi için temyiz incelemesinin duru malı yapılması gerekmektedir.

Adil yargı, idare tarafından menfaatleri veya hakları ihlal edilen kişilerin, idareye karşı haklarını aradığı merciidir. İdare tarafından durdurulan bu kişilerin dilekçe yazmadıkları anda kendilerini ifade etmelerinin, kararı verecek yargıçlarla karıştırmalarının tek yolu duru malı yapılmasıdır.

Davamız özelinde yürürlükteki hukukun durumu değerlendirilmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden çıkartılan kişilerin ve toplumun yaşamına durumdan etkilerinin tüm yönleri ile tahlil edilebilmesi ve yargıçlardaki kanaatin durumu açık şekilde olabilmesi için duru malı yapılması kritik önem taşımaktadır.

Duru malı hakkı, Anayasa'nın "Hak Arama Hürriyeti" başlıklı 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil Yargılanma Hakkı" başlıklı 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının gerçekte mesine aracılık eden en temel ve önemli araçlardan biridir. Yargılamanın duru malı olarak gerçekleştirilmesi ve aleniyet ilkesinin hayata geçirilmesi, yargılamanın gizli yürütülmesini önlemekte ve mahkemenin, kamunun ve tarafların denetimini üzerinde hissetmesi nedeniyle keyfi karar vermesinin önüne geçilmesinde büyük önem taşımaktadır.

Davamız parasal konular ve sınırlarla değil, kadınların ve kız çocuklarının can güvenliği ve iddetsiz bir hayat hakkı ile ilgili bir dava olduğu için usul ekonomisi prosedürleri ve yargı üzerindeki yükü gibi istisnai hallere ilişkin gerekçelerle duru masız görülecek davalardan değildir. Anayasa'nın 141. maddesinde düzenlenen yargılamanın açık ve duru malı yapılması ilkesinin bir gereğidir. Kamunun adli mekanizmanın işlevine ve denetimine katılmasını, yargılama faaliyetinin saydamlığını güvence altına almak ve yargılamada keyfiliği önlemek gibi etkileri nedeniyle hukuk devletinin en önemli gereklerinden biridir. Bu nedenle duru malı talebimiz bulunmaktadır.

Ayrıca dosyaya sunmuş olduğumuz bilimsel mütalaada imzası bulunan Birleşmiş Milletler kadına ve kız çocuklarına yönelik iddetle mücadele uzmanlarının HMK. 293/2 doğrultusunda duru malı davet edilerek dinlenilmesi talebimiz bulunmaktadır. Böylece hem heyete, hem davalı tarafa, hem de davacı olarak tarafımıza bu uzmanlara gerekli soruların yöneltilerek davamıza ilişkin birçok noktanın aydınlatılmasına katkıda bulunmalarının sağlanacağı olacaktır. Dava konusu sözleşme, evrensel temel haklarla ilgili uluslararası bir sözleşme olduğu için, uluslararası uzmanların bilgi ve tecrübesi davamızın esası açısından büyük önem taşımaktadır. Türkiye Cumhuriyeti BM üyesi olduğu ve bu uzmanların görev yaptığı birim ve mekanizmalarda yer aldığı ve bu mekanizmalara ülke raporları sunduğu için bu uzmanların değerlendirilmeleri ayrıca önem taşımaktadır. Nitekim son olarak 14-15

Haziran 2022 tarihinde gerçekte en CEDAW bünyesindeki Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi 82. Oturumu'nda Türkiye'nin durumu gözden geçirilmiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Derya Yanık'ın da geniş bir delegasyonla katıldığı toplantıda Komite üyelerinin en çok üzerinde durduğu konu Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi idi. Komite 4 Temmuz'da Türkiye'nin Sekizinci periyodik raporuna ilişkin "geçici sonuç görüşlerini" yayımladı. Dolayısıyla bakanlarla da iletişim halinde Türkiye sürecini yakından izleyen bu BM uzmanlarının dinlenmesinin davanın esasına ilişkin katkılarının olacağı açıktır.

XII

Davalı lehine hükmedilen avukatlık ücretine itiraz etmekteyiz:

Takdir edilen karşı taraf vekâlet ücreti adalet erişim hakkını, hak arama özgürlüğüünü kısıtlayıcı niteliktedir.

İstanbul Sözleşmesi'nden çıkışı ile ilgili olarak çeşitli davacılarca 220'nin üzerinde iptal davası açılmıştır. Bavalarda birleştirilmeden bir arada ve seri dava olarak görülmüştür. Bu davalarda, ister ayrı dava konusu yapılsın ister bir davada birleştirilsin, her bir dava için tam avukatlık ücretine (Duru masası yapılanlarda 7.425,00 TL., duru masasız olanlarda 4.500 TL.) hükmedilmiştir. Temel haklarla ilgili olarak seri halde açılan bu davalarda her bir davacı için bu denli bir yüksek miktarda karşı taraf avukatlık ücreti ödemeye mahkum edilmek, hak arama özgürlüğüünün ihlali niteliindedir. 220'nin üzerinde dava açıldıysa, 20'ye yakın dosyanın duru masası aynı günde yapıldığı halde, her bir dava için davalı taraf lehine tam ücreti vekaletle hükmetmek, davalı Cumhurbaşkanlığı tarafını orantısız biçimde zenginleştirmek; iddetsiz bir hayat hakkını savunmaktan başka bir amacı olmayan davacıları cezalandırmak ve benzer davalar için hak aramak isteyenleri caydırmak sonucunu doğuracaktır.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 22. Maddesine göre ister ayrı dava konusu yapılsın ister bir davada birleştirilsin toplamda her bir dosya için ayrı ayrı olmak üzere on dosyaya kadar açılan seri davalarda tam avukatlık ücretine, toplamda elli dosyaya kadar %50'si, yüz dosyaya kadar %40'ı, yüzden fazla ise %25'i oranında avukatlık ücretine hükmedilir. Sözleşme meden çıkışı ile leminin iptali için 220'nin üzerinde dava açıldıysa, her biri için davalı taraf lehine tam ücreti vekaletle hükmetmek 22. Madde hükmüne aykırıdır. Kararın bu yönüyle de bozulması gerekir.

XII

İstanbul Sözleşmesi'nden çıkışı kararın maliyeli kararın bağımsız ve tarafsız yargı koullarında verilmesi engellenmektedir

Anayasa, madde 138 hükmü gereğince,

"Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya ki i, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.”

stanbul Sözle mesi ile ilgili Danı tay'daki davalar sürerken ba ımsız ve tarafsız bir yargılama yapıldı ina ili kin ku ku uyandıran ve hak arama özgürlü ünün ihlali anlamına gelen çok sayıda ihlal olmu tur:

1. stanbul Sözle mesi ile ilgili davalar açıldıktan sonra davada ilk incelemeyi yapan heyetten 2 üye de i tirilmi tir. Bunlardan biri davalı stanbul'un AKP'li Belediye ba kanı iken belediye hukuk mü aviri olarak i e aldı ı ve sonra da Danı tay'a atadı ı bir üyedir. 10. Dairede davamızı görü mek için heyete dahil edilen bu iki üye ba kanla birlikte stanbul sözle mesi aleyhine (önce sözle meden çıkı i leminin yürütmesinin durdurulmaması için, sonra da davamızın reddi yönünde) karar vermi tir. Be yargıçtan ikisi de muhalefet oyu vermi tir. Hatırlatalım ki, Daire'nin muhalif iki üyesi dı nda, daha sonra Danı tay Savcıları ve Tetkik Hakimi de stanbul Sözle mesi'nden çıkı i leminin iptali yönünde görü açıklamı tır. Hukuki tartı mada oy sayılarının böyle hassas dengeler üzerinde seyretti i durumlarda yapılan en küçük müdahalenin bile sonucu olumlu/olumsuz belirleyici olaca ı açıktır.
2. Daire'nin Ba kanı, aynı zamanda yürütme organı çerçevesindeki Gençlik ve Spor Bakanlığı ı bünyesindeki Tahkim Kurulu'nun ba kanıdır.
3. Davalar sürerken “Davalı” sıfatını ta ıyan Cumhurba kanı Danı tay'ı ziyaret etmi tir. Cumhurba kanı Erdo an, dari Yargı Günü ve Danı tay'ın 154. Kurulu Yıl Dönümü nedeniyle 10 Mayıs 2022 tarihinde Danı tay'da düzenlenen bir törende konu mu tur. Tören, stanbul Sözle mesi'nden çıkı a ili kin Cumhurba kanı Kararı'na kar ı açılan iptal davalarının duru malarının yapıldı ı Danı tay Konferans Salonu'nda yapılmı tır. Törene Danı tay hakim ve savcıları dinleyici olarak katılmı tır.
4. Davalar sürerken Davalı Cumhurba kanı bir üye hakim ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu (HSK) Danı tay'a üç yeni hakim atayarak hakimler üzerindeki otoritesini daha da peki tirmi tir.
5. Davalar sürerken Davalı Cumhurba kanı, Danı tay'ın temyiz mercii olan dari Dava Daireleri Kurulu'nun (D DDK) yapısına da müdahale etmi tir. (Ayrıntılı açıklama hemen a a ıdadır).
6. Davacıların “anayasaya aykırılık” iddiasının bulundu u dava hakkında iktidar yetkilileri mahkemeyi etkileyecek açıklamalar yapmı lardır. Çok sayıda iktidar yetkilisi, derdest davaya ra men Cumhurba kanı'nın i lemini savunan açıklamalar yapmı tır. Anayasa'nın 138. Maddesini açıkça ihlal eden bu açıklamalar hakkında hiçbir i lem yapılmamı tır.

7. Adalet Bakanı Bekir Bozda , 17.07.2022 tarihli demecinde oldu u gibi sık sık iç hukukun iddetle mücadelede yeterli oldu unu vurgulamı tır. “Türkiye'nin kadına kar ı iddet ve kadına kar ı cinayetle mücadelesi stanbul Sözle mesi'ne indirgenemez, indirgenirse Türkiye'ye bu, büyük haksızlık olur” gibi sözlerle sözle meyi savunanları indirgemecilikle, haksızlık yapmakla suçlamı tır.
(<https://www.ajanslotus.com/bakan-bozdog-duyurdu-istanbul-sozlesmesinden-cikildi-ama>)
8. Bozda 'ın en vahim açıklamalardan biri 22 Temmuz 2022 tarihli açıklamasıdır. Bakan bu açıklamada, “yargılama süreçleri devam eden konularda konu mamak” gerekti ini bildi ini söylemi ; buna ra men mahkemeye müdahale etmeye devam etmi tir. Bakanlı ın basın ve halkla ili kiler mü avirli i web sayfasından yayınlamaktan da çekinmedi i bu uzun ve ayrıntılı açıklamasında Danı tay'ın yürütmeyi durdurma talebini red kararını ele tirenleri konuyu “çarpıtmakla”, haksızlıkla, hukuk bilmemekle suçlayıp; davalı Cumhurba kanlı ının tüm savunma argümanlarını tekrar etmi tir. Anayasa'ya aykırılık iddiası bulunan davaya kar ı, i lemin anayasaya uygun oldu unu defalarca vurgulamı tır. Televizyonlarda ve birçok basın yayın organı ve sosyal medya mecralarında yayınlanan bu açıklama ile hem yargı, hem de kamuoyu ve kadın hareketi tehdit edilip baskı altına alınmak istenmi tir.
(<https://basin.adalet.gov.tr/bakan-bozdog-danistay-in-istanbul-sozlesmesi-ne-iliskin-kararina-yonelik-elestirilere-karstan-cevap>)
9. Davalar sürerken Davalı Cumhurba kanı'nı davada temsil eden iki savunmandan biri, davacıların gözü önünde mahkeme koridorlarında Danı tay 10. Daire Ba kanı ile birlikte dola mı tır, sohbet etmi tir.
10. Danı tay'daki 28 Nisan 2022 tarihindeki birinci ve 23 Haziran 2022 tarihindeki sonuncu duru maların öncesindeki davacılara yönelik kolluk iddeti ifade özgürlü ü, basın özgürlü ü, toplantı ve gösteri yürüyü ü yapma hakkı, anayasal hak arama özgürlü ü ve adil yargılanma hakkını ihlal etmi tir.
11. stanbul Sözle mesi'nden çıkı kararını ve Danı tay'ın yürütmeyi durdurma talebini red kararını Türkiye'nin her yerinde protesto eden kadınlara kar ı yo un iddet uygulanmı tır.

Bütün bu baskılar aynı zamanda hak aramaktan caydırma, yıldırma, hak savunuculu unu terörle özde le tirmeye çalı arak kadınlar dahil tüm topluma gözda ı verme amaçlıdır. Tüm bunlar aynı zamanda yargıya da birer mesaj ve iktidardan yana tavır alması yönünde telkin, talimat ve hatta gözda ı olu turmaktadır.

dari Dava Daireleri Kurulu'nun (D DDK) yapısına müdahale:

Davalar sürerken Davalı Cumhuriyet Halk Partisi, Danıştay'ın temyiz mercii olan dari Dava Daireleri Kurulu'nun (D DDK) yapısına müdahale etmiştir. Danıştay'ın temyiz mercii olan dari Dava Daireleri Kurulu (D DDK) üyelerinin görev süresi, 28 Haziran 2022'de yayınlanan Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 31 Aralık 2022'den 31 Aralık 2026'ya dek uzatıldı. Gerekçe olarak "iş yükü dikkate alınarak yargılamada gecikmelere sebebiyet verilmemesi" gösterilmiştir. İstanbul Sözleşmesi ile ilgili yürütmenin durdurulması isteminin reddi kararına itirazlar bu kurulca 10'a 5 reddedilmiştir. Böylece Danıştay 10. Daire'nin kararını temyiz mercii olarak inceleyecek ve son sözü söyleyecek olan kurulun Cumhuriyet Halk Partisi'nin sözleşme medeni çıkışı ile ilgili onaylayan mevcut yapısı korunmuş oldu ve temyiz itirazlarımızın kabulü konusunda ciddi kaygılar doğdu.

2004'ten itibaren bu kurulun yapısı ve üye sayısına müdahaleler başlamıştır. Danıştay Yasası'na 2012'de eklenen geçici maddeyle bu kurulun geçici bir süre için farklı üye sayısı ve farklı yapıda çalışması sağlandı. Bu geçici maddenin süresi 2014 ve 2016'da, çıkartılan yasalar ile uzatılıp, kurula yeni isimler atandı. 2017'de çıkarılan ve daha sonra yasala an OHAL KHK'si ile süre 31 Aralık 2022'ye uzatıldı. Önümüzdeki seçimlerden sonrasını da kapsayacak biçimde yayınlanan 2026'de dek uzatma kararı ile birlikte; geçici bir madde (indilik) 14 yıl boyunca yürürlükte tutulmuş olacak.

Her ne kadar ara tırmalar, kadro güvencesine sahip olan ve ömür boyu atanan yargıçların, diğer yargıçlara göre siyasal iktidarın etkileme ve baskı girişimlerine daha cesurca ve kolaylıkla karşı koyabildiğini göstermektedir; yapılan son uygulama, tam tersi etkidir. İlk olarak, iktidardan yana belli bir çoğunluk oranı sabitlenmek istenmiştir. İkinci olarak, diğer yüksek yargı organları için aynı düzenleme yapılmamıştır ve bu yönüyle de yargıçlar arasında ayrımcılık olmaktadır. Üçüncü olarak herhangi bir zamanda, herhangi bir torba yasa düzenlemesi ile bu düzenlemenin de değiştirilmemesinin, sürenin kısaltılmamasının hiçbir hukuki güvencesi yoktur. Diğer yargıçların anayasa ve yasalarla belirlenmiş sabit bir görev süresi yoksa, görev süreleri keyfi bir biçimde kısaltılabiliyor ya da görevlerinden alınabiliyorlarsa, bağımsızlıkları tehlikeye girer.

"Yargıçlar, ister atansınlar ister seçilsinler, zorunlu bir emeklilik ya da kadar veya belli görev süresi öngörülen hallerde ise görev sürelerinin tamamlanmasına kadar güvenceli bir mesleki statüye sahip olmalıdırlar." Avrupa Konseyi, Tavsiye Kararı, 1. Ekin, 3)

Sonuç olarak, AHS'ne (md. 6), Anayasaya (md 10, 138, 139, 140 vd) aykırı olan Hâkimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un (Kanun No. 7413 Kabul Tarihi: 23/6/2022, R.G.: 28 Haziran 2022 – Sayı : 31880) 15. maddesi;

"MADDE 15- 6/1/1982 tarihli ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun geçici 24 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan "31/12/2022" ibaresi "31/12/2026" şeklinde değiştirilmiştir."

Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmelidir.

Ba ımsız yargı, siyasal iktidarın sınırlarını çizen iki temel anayasal ilkenin, "**hukuk devleti**" ve "**kuvvetler ayrılı ı**" ilkelerinin en önemli göstergelerinden biridir. Davamız özelinde Danı tay nezdinde verilen gerek yürütmeyi durdurma taleplerimizin reddi kararının gerekçeleri ve gerekse de 10. Daire ço unlu unun esasa dair gerekçeli kararının gerekçeleri her iki ilkedden de birçok noktada uzakla maktadır.

Yukarıda özetlenen bütün bu süreç, davacıların ve toplumun ço unlu unda kararın ba ımsız ve tarafsız bir yargı sürecinde verilmedi i kanaatinin olu masına neden olmu tur. E er bir toplumda ço unluk yargının ba ımsız ve tarafsız inanmıyorsa, yargıya güvenmiyorsa; bireyler de hukuk kurallarına gönüllü olarak uymaktan vazgeçerler. Dolayısıyla bütün bir hukuk sistemi me ruiyetini kaybeder.

Nitekim stanbul Sözle mesi'nden çıkı sürecinin kendisi iddeti artırıcı bir etki yarattı ı gibi, yargının (ba ımlı ve taraflı görüntüsü nedeniyle) bu çıkı kararını iptal etmeyece i konusunda olu an ön kabul de iddetin artarak süre gitmesine neden olmaktadır.

Avrupa nsan Hakları Mahkemesi (A HM) de, A HS) 6. maddesinde yer alan "adil yargılanma hakkı" ba lamında bir mahkemenin ba ımsız oldu unun kabul edilebilmesi için, üyelerinin atama biçimi, görev süreleri, dı arıdan gelebilecek baskı ve müdahalelere kar ı güvencelerin varlı ı yanında, yargılama makamının "**ba ımsız bir görünüme** sahip olması" gerekir (Jayawickrama, 2002: 514-515).

Yargıya yapılan tüm bu müdahaleler, 1985 tarihli "Birle mi Milletler, Yargı Ba ımsızlı ının Temel lkeleri", 1994 tarihli "Avrupa Konseyi, Hakimlerin Ba ımsızlı ı, Etkinli i ve Rolü Konusunda Tavsiye Kararı", 2007 tarihli "Venedik Komisyonu, Yargısal Atamalar Raporu" ve 2010 tarihli "Venedik Komisyonu, Yargıçların Ba ımsızlı ı Raporu" gibi uluslararası belgelerle getirilen kriterlere de aykırıdır.

Yargı eti inin Magna Carta'sı olarak nitelendirilen, HSK tarafından 27.06.2006 tarih ve 315 sayılı kararı ile benimsenen Bangalor Yargısal Davranı lkeleri'nin ba ımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine göre; "**Yargı ba ımsızlı ı, hukuk devletinin ön ko ulu ve âdil yargılanmanın temel garantisidir. Bu nedenle yargıç, hem bireysel hem de kurumsal açıdan yargı ba ımsızlı ını desteklemeli ve temsil etmelidir.**" Tarafsızlık ise, "**yargı görevinin tam ve do ru bir ekilde yerine getirilmesinin esasıdır. Tarafsızlık, sadece bizatihi karar için de il aynı zamandakararın olu turuldu u süreç açısından da geçerlidir.**" (Sibel nceo lu, Yargı Ba ımsızlı ı ve Yargıya Güven Ekseninde Yargıcın Davranı lkeleri, 2008, Beta Yayınları, sayfa: 357-367)

HSK Genel Kurulu tarafından 06.06.2019 tarihinde kabul edilen ve 14.03.2019 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Yargı Eti i Bildirgesi'ne göre hakimler ve savcılar "Anayasa ve

kanunlardan aldıkları yetki çerçevesinde, hür vicdanları ile evrensel de erleri iaredinerek ba ımsız ve tarafsız olarak görevlerini yürütürler.” Bu Bildirge’nin insan onuru ve insan haklarına saygı yükümlülü ünü düzenleyen 1. lkesine göre yargıçlar, “ *nsan onurunun dokunulmaz oldu una dair medeniyetimizin ve evrensel kabulün bir tezahürü olarak, insan onurunu esas alır; bütün davranı larında insan hak ve özgürlüklerine uygun hareket eder. nsan haklarına dayalı devlet ilkesinin, ancak insan hak ve özgürlüklerinin etkin ekilde korunması ile gerçekleşebilece inin farkında ve bu konuda üzerine dü en sorumlulu un bilincindedirler.*” (Türk Yargı Eti i lkeleri, Eri im tarihi 01.09.2022 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/03/20190314-4.pdf>)

Tüm bu nedenlerle Sayın Mahkemece;

Hiçbir otoritenin etkisi altında kalmaksızın, A HS'ne, CEDAW'a, Anayasaya, yasaya ve kadınların insan hakları ba ta olmak üzere insan haklarının yazılı ya da yazısız temel ilkelerine uygun olarak; **ba ımsız** ve **tarafsız** bir tutum alınarak hukuk ve vicdanın gere i olarak taleplerimizin kabulüne karar verilmelidir.

SONUÇ VE STEM: Yukarıda açıklama oldu umuz ve resen gözetilecek nedenlerle;

- YUK md. 27 uyarınca, i lemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların do ması ve idari i lemin açıkça hukuka aykırı olması artları nedeniyle temyiz incelemesi sonuna kadar YÜRÜTMEN N DURDURULMASINA;
- Karara dayanak gösterilen 9 sayılı Cumhurba kanlı 1 Kararnamesi’nin 3. Maddesinin; 1. fıkrasında yer alan “*milletlerarası andla maların uygulama alanının de i ti ini tespit etme, bunların hükümlerinin uygulanmasını durdurma ve bunları sona erdirme*” ve 3. fıkrasında yer alan “*uygulanmasının durduruldu u ve sona erdi i tarihler; Cumhurba kanı kararı ile tespit olunarak Resmî Gazete’de yayımlanır.*” ibarelerinin Anayasa'nın 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 17, 41, 87, 90, 103, 125 ve **104. maddesinin 17. Fıkrasına** ile di er ilgili hükümlerine aykırılı ı nedeniyle iptali istemiyle Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulmasına;
- Hakimler ve Savcılar Kanunu ile Bazı Kanunlarda De i klik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesinin A HS'ne (md. 6), Anayasaya (md 2, 3, 5, 6, 103, 104, 125 vd) aykırılı ı nedeniyle iptali istemiyle Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesi'ne ba vurulmasına;
- Danı tay 10. Hukuk Dairesi tarafından verilen 2021/ ... E. Ve 2022/ ... K. Sayılı ve 28.04.2022 tarihli red kararının anayasa (md 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 17, 41, 87, 90, 103, 104, 125, vd) ve idare hukukuna ili kin mevzuata ve ba ta A HS (md 2, 3, 6, 14 vd) ve CEDAW (md 2, 3, 4, 5 vd) olmak üzere uluslararası sözleşmelere aykırılı ı nedeniyle BOZULMASINA;

- Temyiz incelemesinin YUK md.17/2 uyarınca DURU MALI olarak yapılmasına;
- HMK. 293/2 do rultusunda dosyaya sunmu oldu umuz bilimsel mütalaada imzası bulunan Birle mi Milletler kadına ve kız çocuklarına yönelik iddetle mücadele uzmanlarının duru maya davet edilerek D NLEN LMES NE;
- Kararın (davamız seri davalardan oldu u için) kar ı taraf avukatlık ücretinin %25'i yerine tam ücret olarak belirlenmi olması yönünden de ayrıca BOZULMASINA;
- Yargılama giderlerinin davalı idare olan Cumhurba kanlı na tahmiline karar verilmesini vekaleten talep ederiz. Saygılarımızla. 01.09.2022

Davacı Vekili

Ekleri:

1. dari lemin Unsurları Konusu Üzerinden Sürece Bakı , Özet Bilgi Notu, Dr. Ö r. Üyesi Fulya Ero lu
2. Anayasa Hukuku Ara tırmaları Derne i'nin Cumhurba kanının stanbul Sözle mesi'ne li kin Kararı Hakkındaki 23 Haziran 2022 tarihli Mütalaası
3. Birle mi Milletler Uzman Görü ü
<https://www.ohchr.org/en/documents/open-letters/expert-opinion-council-state-turkiye-withdrawal-istanbul-convention>)
4. Dr. Ö r. Üyesi rem Berksoy'un stanbul Sözle mesi Danı tay Davalarındaki Davalı Cumhurba kanlı ı Argumanları ba lıklı bilgi notu

<https://esikplatform.net/kategori/istanbul-sozlesmesi-bilgi-dosyasi/>